

Letnik CVII - leto 2005

1

SLOVENSKI ČEBELAR

LETO 1873 - ZAČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSKEM

<i>Lojze Peterle:</i> Novoletna poslanica	1	<i>Lojze Peterle:</i> New Year's Missive
<i>Aleš Gregorc:</i> Deveto srečanje skupine Evropske unije za sonaravno zatiranje varoj	2	<i>Aleš Gregorc:</i> Ninth European Union Co-Natural Varroa Suppression Group Meeting
ČEBELARJEVA MESEČNA OPRAVILA		BEEKEEPER'S MONTHLY WORK
<i>Branko Obranovič:</i> Čebelarjeva opravila v AŽ-panju v januarju	3	<i>Branko Obranovič:</i> Beekeeper's Work in AŽ-Beehives in January
<i>Vladimir Tumpej:</i> Čebelarjeva opravila v nakladnem panju v januarju	6	<i>Vladimir Tumpej:</i> The Beekeepers Work in Barred-up Beehives in January
<i>Boris Preinfalk:</i> Nasveti o zdravstvenem varstvu čebel	9	<i>Boris Preinfalk:</i> Advice for Bees Health Care
PRODAJA ČEBELJIH PRIDELKOV		SALE OF BEE PRODUCTS
<i>Milan Meglič:</i> Pregledniki za med – pomemben člen v nadzorovani pridelavi slovenskega medu	10	<i>Milan Meglič:</i> Honey Examiners – an Important Link in the Controlled Production of Slovene Honey
<i>Terezija Golob:</i> Kratka analiza dela preglednikov medu v obdobju od leta 2001 do 2003	11	<i>Terezija Golob:</i> Brief Analysis of Honey Examiners' Work for the Period 2001 to 2003
<i>Milan Meglič:</i> Slovenija in Direktiva EU 2001/110, izdana 20. decembra 2001	14	<i>Milan Meglič:</i> Slovenia and EU-Directive 2001/110, Published on December 20th, 2001
IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV		OUR BEEKEEPERS' EXPERIENCES
<i>Franc Šolar:</i> Moje izkušnje pri uničevanju varoe z mravljinčno kislino	16	<i>Franc Šolar:</i> My Experiences at Varroa Suppression with Ant Acid
ZA VAŠO KNJIŽNO POLICO		FOR YOUR BOOKSHELF
<i>Ljudmila Bokal:</i> Motiv čebele v Kranjski čbelici	18	<i>Ljudmila Bokal:</i> Bee Motif in the Poetic Anthology Kranjska čbelica (The Carniolan Bee)
MEDOVITE RASTLINE		HONEYED PLANTS
<i>Martin Bajc:</i> Medeče grmaste rastline: amorfa	21	<i>Martin Bajc:</i> Honeyed Bushy Plants: Amorfa
BOLEZNI ČEBEL		BEE'S DISEASES
<i>Vlado Auguštin:</i> Čebele in fitofarmaceutska sredstva (1. nadaljevanje)	22	<i>Vlado Auguštin:</i> Bees and Phytopharmaceutical Products (1. Sequel)
<i>Janez Mibelič:</i> Zanimivo in dobro obiskano predavanje na ČZS	22	<i>Janez Mibelič:</i> Interesting and Well Attended Lecture
OBLETNICE		ANNIVERSARIES
<i>ČZS:</i> Anton Rozman – dobitnik posebnega priznanja Državnega sveta za leto 2004	24	<i>ČZS:</i> Anton Rozman – Receiver of the State Council Special Award for the Year 2004
OBVESTILA		INFORMATION
Čebelarstvo in kultura	24	Beekeeping and Culture
<i>ČZS:</i> Računalnik tudi za čebelarje v zrelih letih	25	<i>ČZS:</i> The Computer also for Beekeepers at the Ripe Old Age
IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA		FROM ASSOCIATION LIFE
<i>Silvo Posl:</i> Ali imamo v Sloveniji poklicne čebelarje?	26	<i>Silvo Posl:</i> Do We Have Professional Beekeepers in Slovenia?
<i>ČD Naklo:</i> Priznanja Čebelarskega društva Naklo za kakovost slovenskega medu	26	<i>ČD Naklo:</i> Slovene Honey Quality Award for the Beekeeping Association Naklo
V SPOMIN		IN MEMORY OF
V MALI OGLASI	27	SMALL ADS
	31	

Spoštovane čebelarke in cenjeni čebelarji!

Leto 2004 nam bo ostalo v posebnem spominu. Žal pri številnih čebelarjih bolj po težavah kot po dosežkih. Obseg pomorov čebel je dosegel tolikšen obseg, da se je težavnih razmer v čebelarstvu zavedla tudi širša slovenska javnost, ki je naše težave spremljala z naklonjeno pozornostjo in vse večjo ekološko zavestjo. Letos je postalo še bolj jasno, da na stanje naših čebel ne vplivajo samo čebelarji, ampak da si morajo skrb zanje odgovorno deliti tudi država, kmetje, gozdarji in še kdo.

Leto, v katerem smo ustopili v Evropsko zvezo, pa je tudi pokazalo, kako potrebno je, da v skladu s svojimi pristojnostmi in čebelarstvu redno in pregledno sodelujejo vsi odločujoči dejavniki. Dejstvo je, da so se samo v letu dni zamenjali trije ministri za kmetijstvo in še več državnih sekretarjev, ob tem pa so se pokazala tudi različna prepričanja in ravnanja glede črpanja sredstev EZ za potrebe čebelarstva. Kaže, da nam je uspelo glede dolgoročnega programa ukrepov, zalomilo pa se je pri podporah za leto 2004. Zadeve so šle tako daleč, da smo slovenski čebelarji prvič organizirali javni protestni shod in zahtevali podporo države za že dane obljube in potrebe čebelarstva. To, kar smo povedali pred vladno palačo, velja za vse vlade. Slovenski čebelarji zahtevamo ustrezno pozornost države do čebelarjev in do kranjske sivke, ki je v skladu s predpristopnimi pogajanjimi in našo zakonodajo edina dovoljena in zaščitena čebelja rasa.

Kljub vsem težavam pa smo v tem letu lahko ponosni na napredek pri strokovnem izobraževanju. Več sto čebelark in čebelarjev je pridobilo poklicno kvalifikacijo, decembra pa smo odprli tudi šolo čebelarjenja, ki nosi ime Antona Janše. V veselje nam je tudi skoraj končana obnova kapele Petra Pavla Glavarja na Lanšprežu, pri kateri nam je ob velikem trudu dolenjskih in belokranjskih čebelarjev pomagala tudi slovenska vlada. Kot poseben projekt moram omeniti »popis čebelnjakov«, ki ga je velika večina čebelarjev razumela pravilno – kot pomoč nam samim in državi, da se bomo lahko skupaj in s sredstvi EZ bojevali za boljši jutri slovenskega čebelarstva. V letu 2005 bomo pred posebnim izpitom. Rado se zгада, da se po velikih dosežkih pojavi skušnjava neenotnosti, kaj takega pa lahko samo škoduje naši skupni organizaciji. Pomemben del naše prihodnosti bo odvisen od tega, kako natančno in kako enotno bomo sami sodelovali pri pripravi razvojne strategije ter državnih podpornih ukrepov za čebelarstvo kako se bo uveljavila ČZS kot priznana rejska organizacija. Če se skupaj odločimo za nekaj, potem moramo to odločno tudi skupaj uveljavljati. Če ne bomo enotni v strokovnih pogledih, ne moremo računati na pomoč države. V novem letu si torej želim predvsem enotnosti, ki sem jo lani pogrešal. Čebelarji ne bodo živeli od veselja nad ločenimi mnenji posameznikov. Tako enotnost sem pričakoval tudi pri projektu zaščite geografskega porekla medu, v katerega smo ob državnih podpori veliko investirali in potrdili skupen pristop, doživeli pa različno ravnanje.

Vsem, ki so se v minulem letu kakor koli trudili za napredek slovenskega čebelarstva, se iskreno zahvaljujem za njihov prispevek, še posebej sodelavcem na Brdu, članom upravnega in nadzornega odbora, predsednikom in članom komisij ter mentorjem. Želim si, da bi v novem letu pomenili naša stališča glede strategije razvoja čebelarstva in glede strokovnih podlag za podporne ukrepe, kajti napredujemo lahko samo, če bomo enotni.

Vsem pa želim, da bi vam novo leto prineslo veliko zdravja, sreče in uspehov v čim bolj zdravem okolju. Naj med!

Vaš predsednik
Lojze Peterle

Srečno,
zdravo
in medeno
novo leto
2005

želi
vsem
čebelarjem
in sodelavcem
Slovenskega
čebelarja

ČEBELARSKA
ZVEZA
SLOVENIJE

920051218

SLOVENSKEGA ČEBELAR 1/2005 – LETNIK CVII 1

Deveto srečanje skupine Evropske unije za sonaravno zatiranje varoj

Dr. ALEŠ GREGORC,
Kmetijski inštitut Slovenije

Uvod

V okviru prve konference o čebelah »EurBee«, ki je bila septembra 2004 v Vidmu v Italiji, je potekalo tudi deveto srečanje skupine Evropske unije za **integrirano zatiranje varoj**. Skupina deluje že več let in je bila tudi nosilka programa uporabe alternativnih ali sonaravnih načinov zatiranja varoj na območju Evrope. Sprva so bili redni člani predstavniki članic Evropske unije, predstavniki drugih držav pa smo bili opazovalci. Glede na velikost skupine, v kateri je le približno 30 raziskovalcev in strokovnih delavcev na področju varoe, je bilo njeno delo ves čas zelo razgibano. Pred srečanjem v Vidmu je bilo v različnih središčih Evropske unije organiziranih že osem konferenc.

Poglavitni cilj dela skupine je razvoj sonaravnih metod zatiranja varoe, to je razvoj uporabe organskih kislin in eteričnih olj v čebelarstvu.

Dejavnosti skupine za varoo

V dozdajšnjem delu skupine je treba poudariti raziskovalno dejavnost, h kateri smo veliko prispevali tudi predstavniki Slovenije. Gre za številne raziskave, katerih izhodišče je predvsem preverjanje različnih načinov vstavljanja **organskih kislin** v čebeljo družino, npr. mravljinčne, oksalne in mlečne kisline ter eteričnih olj. Predmet raziskav so bila tudi preverjanja možnosti pojavljanja ostankov v čebeljih pridelkih, preverjanje možnosti varne uporabe preizkušenih metod v čebelarstvu in iskanje možnosti za trženje preparatov, ki vsebujejo ta sredstva. Vsa raziskovalna in razvojna področja se dotikajo tudi slehernega čebelarja v Sloveniji.

Na konferenci skupine v Vidmu v Italiji smo obravnavali nadaljevanje raziskav na področju uporabe mravljinčne in oksalne kisline v čebelarstvu in njen vpliv na zmanjševanje števila varoj v čebelji družini. Dandanes je v rabi veliko načinov aplikacije mravljinčne kisline v družino. Tako čebelarji uporabljajo »hlapilnika«, ki so za to bolj ali manj primerni. Dozdajšnje ugotovitve kažejo, da je mravljinčna kislina dobrodošlo sredstvo, ki vpliva na odmiranje in zmanjševanje števila varoj v družini. Pri tem pa imajo poleg »hlapilnika« pomembno vlogo tudi drugi dejavniki, kot so temperatura, vlažnost, moč in ventilacijska aktivnost družine. Ugotovili so, da pri vstavljanju **oksalne kisline**

na odpad varoj v družini vpliva manj zunanjih dejavnikov in da je delovanje te kisline na varoe predvidljivejše. V obdobju, ko je v čebelji družini zalega, ima oksalna kislina zelo omejen vpliv na varoe, v obdobju, ko v družinah ni zalege, pa je zelo učinkovito uničuje varoe, saj jih praviloma uniči več kot 95 %. Pri uporabi **timola** v preparatu apiguard so v najnovejših raziskavah ugotovili manjši vpliv na odmiranje varoj od pričakovanega. Zato je treba poudariti, da uporaba organskih kislin in eteričnih olj v čebelarstvu ni mogoča brez ustrezne **strokovne podpore** oz. brez navodil o varni uporabi sredstev in brez spremljanja delovanja sredstev na čebeljo družino in varoe. Zato uporabljenih sonaravnih metod v teh pogledih ni mogoče primerjati z uporabo zdravilnih sredstev, ki so registrirana kot zdravila in imajo določeno sestavo ter predvidljiv zdravilni učinek.

Na konferenci v Vidmu je bilo ugotovljeno, da je mogoče organske kisline in eterična olja na podlagi dozdajšnjega dela varno in uspešno uporabljati tudi v čebelarstvu. Pomemben dosežek dela skupine je tudi dejstvo, da so vsa sredstva, ki jih uporabljamo v okviru sonaravnega čebelarstva, uvrščena v drugi aneks k Uredbi (EEC) 2377/90, saj bo to omogočilo legalno uporabo oksalne kisline v čebelarstvu. Sonaravno čebelarjenje in s tem povezano spremljanje razvoja varoj in njihovo zmanjševanje z organskimi kislinami se uveljavlja v vseh evropskih državah. Na podlagi navodil in priporočil raziskovalnih in razvojnih oddelkov na inštitutih čebelarji ta sredstva uporabljajo bolj ali manj uspešno. Če upoštevajo navodila in če so pri tem prizadeti, čebelarji v praksi dosegajo dobre rezultate. Dandanes si ne moremo več predstavljati uspešnega čebelarjenja brez uporabe tako imenovanih **alternativnih sredstev**, predvsem v srednje velikih in manjših čebelarstvih. Ta sredstva vključujejo tudi vsi nacionalni programi zatiranja varoj v čebeljih družinah. Težava lahko nastane, če bi posamezne trgovske organizacije ta sredstva želele tržiti kot zdravila, saj bi bile investicije v projekt morebitne registracije prav gotovo prevelike. Zato v Evropski uniji ni pričakovati, da bi farmacevtska industrija vložila velika sredstva, na primer v registracijo oksalne, mravljinčne ali mlečne kisline kot zdravil, ki bi jih uporabljali in tržili tudi v Sloveniji.

Zmanjšanje števila varoj v zimskem obdobju

V zimskem obdobju želimo doseči temeljito zmanjšanje števila zajedavcev, saj bo to omogočilo optimalen razvoj družine tako spomladi kot tudi v nadaljevalni čebelarje sezoni. Na podlagi poskusov se je izkazala velika učinkovitost oksalne kisline, zato zadoštuje, če raztopino oksalne kisline, sladkorja in vode v panj vstavimo samo enkrat. V naših poskusih smo dosegali podobne rezultate, kot so jih dosegli v drugih laboratorijih. V čebeljo družino smo namreč vstavili raztopino iz 65 g oksalne kisline – dihidrat, 500 g sladkorja in 1000 ml vode. Pri vstavljanju 5 ml raztopine na zasedeno ulico v čebelji družini nismo ugotovili nikakršnih negativnih vplivov. Prav tako tudi naslednje leto v medu nismo zasledili, da bi bila vsebnost oksalne kisline kaj večja od naravne. V strokovnih in znanstvenih publikacijah doma in v tujini smo poročali o številnih raziskavah. Na področju sodobnega zatiranja varoj v čebelji družini poteka še raziskovalni projekt »CRP«, ki ga finančno podpirata tudi ministrstvi za znanost in kmetijstvo.

Uporaba enega od navedenih sredstev je v zimskem obdobju nujna, če želimo, da bi se čebelje družine v prihodnjem čebelarjem letu ustrezno razvijale. Zato začnemo varoe zatirati takoj, ko v družinah ni več pokrite zalege. To obdobje lahko traja vse do polovice ali konca januarja.

Sklep

Prav tako so ugotovili, da organske kisline in eterična olja v medu ne puščajo nikakršnih ostankov. Seveda je prav za zagotovitev ustrezne rabe teh sredstev potrebno stalno izobraževanja čebelarjev, ki vključuje demonstracije, predavanja in izdajanje tiskanega gradiva. V ta proces se v posameznih državah netržno vključujejo inštituti, ki bolj ali manj uspešno uvajajo metode zmanjševanja števila varoj v čebeljih družinah v prakso in na ta način skrbijo tudi za pridelavo higijensko neoporečnih čebeljih pridelkov. Delo evropske skupine za varoo pa bo v prihodnje bolj usmerjeno v odbiro in vzrejo čebeljih družin, ki so do varoe bolj odporne.

Čebelarjeva opravila v AŽ-panju v januarju

BRANKO OBRANOVIČ,
Šalka vas

Pozdravljeni, spoštovane čebelarke in cenjeni čebelarji.

Najprej naj vam in vašim domačim zaželim obilo zdravja in osebnega zadovoljstva, pa tudi, da bi bile vaše čebelje družine v novem letu čim bolj zdrave in da bi v vaši okolici medilo bolj kot kadar koli

doslej.

Naj se vam še predstavim: sem Branko Obranovič iz Šalke vasi 44a pri Kočevju. Čebelarim s 34 10-satnimi AŽ-panji. V čebelnjaku imam tudi 12 rezervnih sedem-satarjev, preizkušam pa tudi dva nakladna GJ-panja. Čebelnjak z 21 AŽ-panji stoji ob reki Kolpi v Kostelu, eni najmanjših slovenskih občin, v vasi Poden, materini rojstni vasi. Poleg čebelnjaka je še paviljonček s tehtnico za kontrolo dnevnega donosa. Jeseni pripeljem v

Poden na prezimitev tudi prevozno enoto z 12 AŽ-panji. Te panje med sezono vozim po Kočevski na lipovo in gozdno pašo ter v Belo krajino v vas Kot pri Semiču na kostanjevo pašo. Torej dela več kot dovolj za popoldanski prosti čas.

Na povabilo glavnega urednika Slovenskega čebelarja g. Miheliča in prijatelja Danila Bedeka, ki je lani pisal mesečna opravila v AŽ-panju, sem se odločil, da jih bom letos skušal pisati sam. Ta opravila naj bodo namenjena predvsem mlajšim čebelarjem, za starejše pa naj bodo majhen pripomoček ali opomnik pri vsakdanjih opravilih s čebelami. V svojem pisanju bom nekaj pozornosti namenil tudi prodaji čebeljih pridelkov, saj opažam, da se nekateri čebelarji prav norčujejo iz pridelkov svojih čebelic, saj jih prodajajo daleč pod ceno.

No, pa preidimo na čebelarjeva opravila v tem mesecu.

Januarja se še pod snežno odejo prebuja prvo cvetje.

Obrnili smo prvi list na novem koledarju. Novi so tudi naši načrti za prihajajočo sezono. Tako se ponavlja iz leta v leto, iz sezone v sezono. Čebelje družine nas s svojim razvojem vsako leto znova presenetijo, čebelarji pa smo ob tem veseli, ker lahko ob delu s čebelami rešujemo probleme, ki nastajajo v igri ljudje proti naravi.

Ta, doma izdelan sublimator uporabljam za zimsko zatiranje varoe. Sestavljen je iz lesenega stojala, v katerem je tulec od streliva za pištole, tri ml špirita in stenj za segrevanje oksalne kisline, ki je v pokrovcu manjše odpadne sveče. Taka svečka gori približno tri minute. Tisti, ki doma kuhate žganje, lahko namesto špirita uporabite cvet prežiga. Cena zatiranja varoe minimalna.

Pred nami je najhladnejši mesec v letu. Velikokrat slišimo, da čebelar ne pride do živega niti najhujši mraz, če imajo na voljo dovolj kakovostne hrane, če so številčno močne in če jih nihče ne moti.

V čebelnjaku in v panjih čebelar ta mesec pravzaprav nima kaj početi, če je novembra ali decembra z oksalno kislino zatrl varoe v njih. Če pa mu to zaradi premrzlega vremena ni uspelo, naj to stori, dokler v panjih ni pokrite zalege. V drugi polovici januarja namreč začnejo matice v gnezdu zalegati prva jajčeca. Najprimerneje je, da si tedaj, ko je zunanja temperatura vsaj 6 °C, pripravimo liter sladkorne raztopine v razmerju 1 : 1 in vanjo zamešamo 35 g oksalne kisline. Raztopino segrejemo na približno 36 °C ter med vsako zasejeno ulico pokapamo po 5 ml. Z oksalno kislino je dovoljeno zdraviti družine samo enkrat v zimskem času. Med delom uporabite zaščitne rokavice in očala, v bližini pa imejte vedro čiste vode.

Sam za zimsko zatiranje že peto leto uspešno uporabljam Jurkovičev sublimator. Pri tem delu pa je obvezna uporaba zaščitne maske, zlasti pri delu z AŽ-panji, ki so zloženi v zaprtem čebelnjaku.

Sicer pa je januar mesec, ko čebele najbolj trpijo zaradi mraza, ponekod pa tudi zaradi vlage.

Čebele pustimo pri miru, saj se proti koncu januarja temperatura v panju zaradi prvih zaleženih jajčec zviša, čebele pa morajo vzdrževati stalno temperaturo.

Prodajna polica naj bo lepo urejena. Vedno imejmo v zalogi različne vrste medu. Kupca ne smemo nikoli odsluviti z besedami: »Zmanjkalo nam je medu.« Če nam medu zmanjka, ga kupimo pri čebelarju, ki mu zaupamo in za katerega vemo, da prideluje neoporečen med.

Zapakirano in zamrznjeno satje v PVC-vrečkah je tudi oštevilčeno, da spomladi dobi vsak panj svoje satje.

Pred čebelnjakom počistimo snežno odejo. Petdeset metrov od čebelnjaka postavimo krmilnico za ptice, ki naj bo vedno polna sončnic in prosa, da lačne ptice na bradah panjev ne bodo iskale čebel.

Pozimi, ko je časa na pretek, se tudi izobražujemo. Prebiramo literaturo o čebelah, prodaji čebeljih pridelkov, seznanimo se s predpisi in zakoni, ki se nanašajo na področje čebelarstva. Vse znanje, ki ga bomo pridobili ali obnovili čez zimo, nam bo spomladi in čez leto bogato poplačano. Davek na neznanje je namreč v čebelarstvu lahko zelo visok. Vsaka čebelja družina je vredna veliko več, kot mislijo tisti, ki nam v zadnjih nekaj letih zastrupljajo naravo in čebelarstva.

Zdaj je tudi čas, da pripravimo dovolj satnikov, jih zažičimo in shranimo na police, tako da bodo pripravljeni za spomladansko vtiranje satnic. Pri nakupu satnic bodimo pazljivi, zato jih kupujemo le pri tistih čebelarjih, ki imajo sterilizatorje voska, da si ne nakopljemo nepotrebnih bolezni.

Morda bo januarja že tudi kak izletni dan. Tega dne čebelar ne bi smel zamuditi. Če pred čebelnjakom leži sneg, naj čebelar očisti okolico, pred panje pa naj natrosi slamo, seneni drobir, pepel ali žaganje, da se utrujene čebele ne bodo vsedale na mrzla tla in tam otrpnile in pomrle. Za izkušenega čebelarja je brada panja kot odprta knjiga. Vse družine, ki lepo izletavajo in se mirno vračajo na brado, tam počijejo in se počasi skozi žrelo vrnejo v panj, so zdrave. Če opazimo, da čebele iz nekaterih panjev sploh ne izletavajo, narahlo potrkamo po panju. Če zaslišimo rahlo šumenje, je z družino vse v redu. Pač ni imela potrebe, da bi izletela na trebljenje.

Če pa ob rahlem trkanju iz panja ni slišati šumenja, je taka družina lahko odmrta. Da preverimo, ali je družina resnično odmrta, panj odpremo zadaj. Lahko se zgodi, da je družina številčno slaba in sedi na zadnjem okencu. Tak panj takoj zapremo. Če pa je družina odmrta, panj očistimo mrtvic, brado panja pa zapremo, da ne izzovemo ropa.

Poziv mlajšim čebelarjem

Ko se odločite za čebelarjenje, si najprej poiščite mentorja, ki vas bo uspešno popeljal v čarobni svet čebel.

Kot strokovna literatura je za začetnike zelo primeren knjiga **OD ČEBELE DO MEDU** več avtorjev, katere strokovni urednik pa je bil, žal, pokojni dr. Janez Poklukar. V njej bo mlajši čebelar našel vse, kar potrebuje za nekaj let čebelarjenja. Priporočam tudi videokaseto z naslovom Čebelarstvo. Pomembno je tudi, da se vključite v dejavno čebelarsko društvo in postanete član ČZ Slovenije, saj boste le tako na tekočem z dogajanji doma in po svetu. In ne nazadnje, na spletnih straneh deluje kar nekaj skupin s področja čebelarstva. Naj vas spomnim na nekaj naslovov, katerih član sem tudi sam:

[http:// www.cebelska-zveza-slo.si](http://www.cebelska-zveza-slo.si)
<http://groups.yahoo.com/group/cebelarji>
<http://groups.yahoo.com/group/cebelar>
<http://groups.yahoo.com/group/MedoviteRastline/>
<http://groups.yahoo.com/group/PeterPavelGlavar/>
<http://groups.yahoo.com/group/nativehive-CARNIOLA/>
 Zadnja je namenjena čebelarjenju v vseh nakladnih panjih.

Košarica z različnimi medovi – primerno darilo ob novem letu ali drugih praznikih.

V novejšem času je začela delovati največja spletna stran čebelarstva v Sloveniji s spletnim naslovom: www.slovenski-cebelarji.com. To je Forum slovenskih čebelarjev. Glavni moderator skupine Slovenski čebelarji je čebelar in vzrejevalec matic Danilo Bedek. Na tej strani dobijo čebelarji ustrezne odgovore na zastavljena vprašanja. Skratka, tisti, ki imate to možnost, se nam pridružite tudi na spletnih straneh. Z vašim sodelovanjem bodo internetne skupine še bogatejše. Bogatejši, predvsem z znanjem, pa boste prav gotovo tudi vi, zlasti mlajši čebelarji.

Trženje čebeljih pridelkov

V veliko zadovoljstvo nam je opazovati, kako se gošta zelenorjava ali rumena tekočina cedi iz točila skozi sito v posodo za med. Ko doma v prostoru za prodajo medu tega pretakamo v kozarce različnih oblik, jih opremljamo s prijetnimi in domiselnimi etiketami, pa smo naredili le pol koraka, da si povrnemo nekaj stroškov, ki smo jih imeli prek leta.

Prodaja medu in drugih čebeljih pridelkov porabniku ter znanje komuniciranja s kupci sta pri čebelarstvu pravzaprav pika na i. Pri prodaji je zelo pomembno dobro poznati čebelje proizvode. Znanje o tem si boste pridobili iz primerne čebelarjeve literature. Kupcu moramo prisluhniti in z njim dostojno komunicirati. Če boste delali tako, da boste kupcu med pogovorom dovolili tudi razmislek, bo to pika na i, ker se bo čutil počaščenega.

Če boste upoštevali nasvete, se bo vaš trud s prodajo podvojil in zadovoljstvo bo vedno na vaši strani.

Vedite, da je dandanes, ob poplavi raznovrstnih čebeljih pridelkov, trženje zelo zahtevno opravilo.

Kot članici Evropske unije nam bo v veliko pomoč »kolektivna blagovna znamka«. Vključite se v KBZ in dokažite, da je vaš med boljši od uvoženega, saj je med s kontroliranim poreklom.

Preberite knjigo iz strokovne zbirke Čebelarstvo – ČEBELJI PRIDELKI, ki jo je za nas napisal velik poznavalec in vodja projekta KBZ g. Milan Meglič.

Naj na koncu še omenim, da nobenemu čebelarju, ki pozna zakonitosti čebelarstva in blagovne znamke, ne bo težko doma prodati 500 in več kilogramov dobrega medu. V mojem primeru je to med z blagovno znamko »Kočevski med«.

Čebelji pridelki vam bodo šli resnično za med.

Naj bo za uvod in prvi mesec tega leta dovolj.

Čebelarški rek:

Kadar skrb me tare, žalost me prešine, pri čebelah razvedrim se, skrb pozabim, žalost mine.

Bralce prosim, da svoje pripombe pošljejo na moj e-naslov: brankoob@volja.net ali me pokličejo na GSM, št. 041 548 856.

Nekaj o našem čebelarstvu pa si lahko tisti, ki uporabljate internet, ogledate na naslovu:

www.geocities.com/cebelarstvo_obranovic/

Čebelarjeva opravila v nakladnem panju v januarju

VLADIMIR TUMPEJ,

univ. dipl. inž. kmet. – PTUJ

Na prošnjo urednika Slovenskega čebelarja g. Janeza Miheliča sem se po krajšem pogovoru odločil za pisanje letošnjih čebelarjevih opravil v nakladnih panjih. Samostojno čebelarim vse od leta 1945. Že pred vojno sem spremljal očeta na njegovih čebelarjskih poteh, plezal sem po drevesih za roji, pomagal pri žičenju satnikov in vitanju satnic v satnike. Takrat smo to opravljali še ročno s posebnimi koleščki. To je bilo precej zamudno delo, zato je oče-

tu pomagala vsa družina. Oče je bil železničar na Ptuj, kjer je čebelarilo kakih deset železničarjev. Imeli so namreč dobrega mentorja g. Poliča, ki je kot prometnik služboval na postaji na Ptuj. Ker so imeli telefonske povezave z železničarji po vsej državi, so bili dobro obveščeni o pašnih razmerah. Čebele so prevažali na akacijevu pašo v Mursko Soboto, v Subotico in kraj Bela Crkva v Vojvodini, na hojevo pašo v Gorski Kotar, Delnice in Liko, na žepek in meto pa na Lonjsko polje, tako da so bile čebele skoraj vedno na kolesih. Uspeh je bil tak kot po navadi – včasih so bili panji polni, zlasti v Murski Soboti in Delnicah, velikokrat pa smo se

vrnili domov »suhi«. Prevažali smo zvečine po železnici. To pa je bilo včasih precej dolgotrajno in zgodilo se je, da smo potovali tudi več kot 24 ur; če so nas v Zagrebu ali Karlovcu postavili na stranski tir, se je zadušila marsikatera družina.

Čebelarji so bili zelo dobro organizirani. Imeli so čebelarstvo zadrugo, ki je imela svoje delavnice za izdelavo satnic, panjev in preostale čebelarstvo opreme. Po vojni je imela čebelarstvo zadruga tudi tovornjak, ki je prevažal čebele od železniške postaje do pasišča, zlasti v Liki. Z vozniki smo morali imeti dobre odnose in tisti, ki je imel s seboj dobro vinsko kapljico, je imel pri prevozu prednost.

Kot rečeno, sem leta 1945 začel samostojno čebelariti, in to s 30 do 40 AŽ-panji. Kot študent sem imel dovolj časa za oskrbo čebel, z njimi pa sem si zagotovil tudi »študentsko stipendijo za študij«.

Zdaj čebelarim s 40 do 50 nakladnimi panji v okolici Ptuja. V obdobju, ko smo čebele veliko prevažali, nismo niti slutili, kako dobro pašo imamo doma. Podnebne razmere v tem delu Slovenije so zelo ugodne, saj je spomladanski razvoj zgoden in tudi rastlinstvo je zelo raznoliko. Že v sredini januarja zacvetijo leska, zvončki, jelša, topol, sredi marca pa še vrba in sadno drevje. Ko v začetku ali v sredini aprila zacvetijo češnje in oljna repica, lahko pričakujemo prvo točenje, seveda, če so čebele dovolj razvite. Kako to dosežemo, bom opisal v mesečnih opravilih. V sredini maja sledi akacijaeva paša, konec junija in v začetku julija cveti kostanj in s tem je pri nas sezona aktivnega čebelarjenja tudi končana. Tako lahko dosežemo tri točenja, če je seveda vse idealno, po navadi pa vedno ena paša odpove, najpogosteje paša na češnji, ker češnje pogosto pozebejo. Kostanjeva paša je dokaj zanesljiva, vendar je količina pridelka iz leta v leto različna. Najpomembnejše je, da so čebele že zgodaj dobro razvite in pripravljene za pašo. Ko sem bil študent v Zagrebu, so hrvaški čebelarji organizirali predavanje vodilnega britanskega čebelarja. Kot običajno so začeli tudi pogovor o uporabnosti različnih panjskih sistemov. Anglež je najprej ugotovil, da čebelarimo v premajhnih panjih, hrvaški čebelarji pa so mu nasprotovali, češ da za večje panje nimamo dovolj bogatih paš. Britanski strokovnjak je menil, da so paše slabe zato, ker imamo premajhne panje. Takrat njegove trditve nismo jemali resno, bili smo celo malce užaljeni, saj smo pričakovali ugodnejše mnenje o našem čebelarstvu. Na podlagi zdajšnjih izkušenj pa vidimo, da je gost iz Velike Britanije dobro ocenil razmere, v katerih čebelarimo. Leta in leta smo čebele prevažali vsepovsod in se prepirali z domačimi čebelarji, zdaj pa sem ugotovil, da lahko z

Moje stajališče nakladnih panjev pozimi. Foto: V. Tumpelj

dobrimi družinami tudi s stacionarnim čebelarjenjem dosežemo dobre rezultate, če je le v okolici primerna vegetacija in če so družine dovolj močne.

V okolici Ptuja je veliko odličnih čebelarjev z dobro urejenimi čebelarstvi. Številni so si tovornjake in prikolice predelali v čebelnjake in z njimi redno prevažajo čebele na oljno repico, akacijo, kostanj ter na smreko in jelko na Pohorje. Razvito je tudi pridelovanje drugih čebeljih pridelkov, na primer matičnega mlečka, propolisa in cvetnega prahu. Sam sem se po več letih čebelarjenja v AŽ-panjih pred 12 leti odločil za čebelarjenje v nakladnih LR-panjih s tremi visokimi nakladami.

Zakaj sem se odločil za nakladni panj? Po temeljiti preučitvi literature, ki obravnava čebelarjenje v nakladnih panjih, sem sprejel argumente, ki govorijo v njihovo prid. Nakladni panj je mogoče hitro prilagoditi spreminjajočim se potrebam čebelje družine. Ta prezimi v eni nakladi, spomladi se širi v drugo, plodiščno naklado, nanjo pa glede na potrebe družine lahko nastavimo mediščno naklado. Če družina zaseda dve plodiščni in dve mediščni nakladi, ima odlično matico, primerno za vzrejo mladih matic. Če zaseda družina dve plodiščni nakladi in eno mediščno naklado je v njej dobra matica, če pa družina do maja ne zaseda več kot dve plodiščni nakladi, jo razdremo in iz nje naredimo 2–4 rezervne družine, ki bodo, pomlajene z mlado matico, gonilna sila čebelarstva v prihodnjem letu. Nakladne panje poleti in pozimi postavimo na prosto in ne potrebujemo posebnega čebelnjaka. Nakladnega panja ni težko izdelati, zato jih spretnjeji čebelarji lahko izdelajo sami. Odločil sem se za visoke naklade za plodišče in medišče, ker jih lahko zamenjujem po potrebi. Imam eno velikost satov, ker to zelo olajša delo. Zara-

di velike prostornine in možnosti dodatne širitve prostora se znatno zmanjšajo težave, ki jih povzročajo rojenje. Ob dobri paši imajo čebele dovolj satnih površin za odlaganje in zgoščevanje nektarja. Prazne naklade lahko pozimi uporabljamo za shranjevanje satja. To so najpomembnejši argumenti, ki so me prepričali, da sem se odločil za čebelarjenje z nakladnimi panji. Razumljivo je, da se čebelarji z dobro urejenimi čebelarstvi z AŽ-panji ne morejo čez noč odločiti za spremembo, saj je vsaka sprememba povezana z velikimi vlaganji. Temeljito pa bi morali o tem razmisliti zlasti mladi čebelarji, saj se bodo gospodarske razmere po vstopu v Evropsko unijo še bolj zaostrele.

Toliko kot uvod v moje letošnje pisanje o čebelarjevih opravilih v nakladnih panjih.

In kaj lahko januarja storimo za čebele?

Najprej bomo pozornost namenili izobraževanju. Predvsem moramo obiskovati predavanja, ki jih prirejajo čebelarska društva, saj je na njih mogoče razrešiti številne probleme, ki nas čakajo v tem letu, in skleniti številna znanstva s čebelarskimi kolegi. V dolgih zimskih večerih je čas za prebiranje čebelarskih knjig in revij. Slovensko čebelarsko literaturo je lepo predstavil gospod Grajzar v prvi številki Slovenskega čebelarja leta 2003. Sam priporočam tudi knjigo očeta in sina

Korbar z naslovom V vrtincu čebel. V njej boste našli veliko dobrih nasvetov glede tehnike čebelarjenja v nakladnih panjih. V pomoč vam bo tudi knjiga dr. Jožeta Riharja z naslovom Čebelarjenje v nakladnem panju.

Za temeljitejšo poglobitev v delo z nakladnimi panji pa vsem, ki obvladajo nemško, priporočam tudi knjigo nemškega čebelarja Karla Pfefferleja z naslovom Imkern mit dem Magazin und mit Varroatose. Knjiga je na Apimondii leta 1979 v Atenah in leta 1983 v Budimpešti prejela zlato medaljo. Priporočam vam tudi knjigo dr. Gerharda Liebiga z naslovom Einfach imkern. Obe sta pisani za praktično čebelarjenje z nakladnimi panji in nam odkrivata nove poglede na čebelarjenje s temi panji v Nemčiji.

Zdaj je čas za sortiranje in izločanje neakovostnega satja, za žičenje satnikov in vtiranje satnic. Prebarvali in popravili bomo naklade in pripravili vse, kar bomo potrebovali spomladi, ko ne bo več časa za vzdrževalna opravila. Za čebele bomo naredili največ, če jih ta mesec pustimo pri miru. Če smo družine pravilno oskrbeli z dovolj zimske zaloge, se jim ne more zgoditi nič. Praviloma družine oslabijo za četrtino do tretjino. V družinah s tisoč čebelami jih bo od sredine oktobra do sredine marca povprečno preživel sedemsto. To je normalno oz. povprečno zmanjšanje števila čebel čez zimo, odstopanje od tega števila pa je odvisno od stojišča, vremena, od zdravstvenega stanja in jesenske priprave čebel na prezimitev. Posebno paženje jeseni ni potrebno, saj čebele v vsakem primeru vzdržujejo potrebno toploto v zimski gruči. Odevanje je potrebno, ko začne matica zalegati. Zračenje panja moramo zagotoviti tudi pozimi, sicer bomo imeli v panju preveč vlage in plesnivo satje. Najboljšo ventilacijo zagotavlja mrežasto dno, ki se v zadnjem času vse bolj uveljavlja. Zgornja naklada, polna predelane hrane, je v zimskem obdobju brez čebel, le-te so v gruči stisnjene samo v spodnji nakladi in delno zasedajo 4–7 ulic. Če sta bili avgusta dve nakladi polni čebel, bo zdaj zasedena samo še četrtina spodnje naklade. Najboljša izolacija pozimi je močna družina ter obilna in kakovostna zimska zaloge. V sredini tega meseca je navadno že mogoč kakšen izletni dan, ki ga ne smemo zamuditi. Ne pozabimo odvzeti vzorce mrtvic za pregled na nosemo in pršice. To še zlasti velja za prevažalce in prodajalce čebel, saj brez pregleda ne bodo dobili ustreznega zdravstvenega spričevala za prevažanje in prodajo čebel.

Proizvajalec čebelarskih oblačil – uniform

Bunny d.o.o.

**Modna konfekcija in trgovina
3331 NAZARJE**

tel.: 03 583 26 70, fax: 03 583 25 02

- možnost nabave posameznih izdelkov iz kompleta
- možnost nabave kompletov izdelanih po meri
- **plačilni pogoji:** 40 % zneska ob naročilu oblačil, ostalo ob prevzemu blaga z gotovino, karticami ali čeki

***V pričakovanju nove čebelarske sezone
želim vsem čebelarjem in čebelarkam uspešno
čebelarjenje v novem letu. Naj med!***

Nasveti o zdravstvenem varstvu čebel

Evidence v čebelarstvu – mora ali nuja?

BORUT PREINFALK,

dr. vet. med.

Zima (in z njo mesec januar) je skoraj edini čas, ko moramo čebele pustiti čim bolj pri miru, zato sem za ta mesec izbral temo, ki se je čebelarji bolj neradi lotijo, je pa njeno poznavanje vse bolj tudi življenjskega pomena, to so predpisi v čebelarstvu. S to temo se bomo ukvarjali tudi v prihodnji številki Slovenskega čebelarja.

Po vstopu v Evropsko unijo se na vseh področjih življenja nenehno srečujemo s spremembami. Tako moramo tudi v čebelarstvu kot kmetijski panogi vsakodnevno prakso nenehno prilagajati novim zahtevam in predpisom. Večina čebelarjev, zlasti večjih, že vodi zapiske o posegih in stanju v panjih, kot ga opazijo ob rednih pregledih čebeljih družin. Takšni zapiski so lahko v obliki zapisov s kredo na vratih panja, na listih papirja, pritrjenih na panjskih vratih, ali zapiskov v zvezkih. Te vrste zapisi so nujni, če hočemo ob naslednjih pregledih pravilno posegati v čebeljo družino. Lahko bi rekli, da so to zapisi iz potrebe, če hočemo uspešno čebelariti, niso pa obvezni. Večina čebelarjev se za vodenje takih zapisov odloči spontano, torej sama.

Poleg omenjenih zapisov se v zadnjem času pojavljajo tudi zahteve države za vodenje evidenc v vseh panogah kmetijstva, tudi v čebelarstvu. Tu pa se pojavijo problemi. Čebelarji se le neradi odločajo za redno in natančno vodenje predpisanih evidenc. Namen tega prispevka je nekoliko razjasniti vzroke in zahteve, zaradi katerih je takšne evidence treba voditi. Z vstopom v Evropsko unijo smo se namreč odločili, da v celoti sprejmemo pravila igre, ki veljajo v vseh državah članicah. Eden ključnih predpisov v pridelavi hrane pa je predpis, ki opredeljuje produktno odgovornost proizvajalca hrane, v našem primeru je to čebelar. Ta določa, da proizvajalec hrane odgovarja za neoporečnost svojih pridelkov, ki so namenjeni javni porabi. V našem primeru je javna poraba vse, česar ne porabimo v svojem gospodinjstvu. Torej je javna poraba tudi med, ki ga podarimo prijateljem ali sosedom. Če bi se namreč pri tem pojavile kakšne nepravilnosti, npr. zastrupitev, in bi bilo dokazano, da je vzrok težavam slaba praksa čebelarja, bi ta kazensko in materialno odgovarjal za škodo, ki jo je povzročil. Da bi se izognili tovrstnim problemom, je država predpisala vodenje evidenc, ki se imenuje »čebelarški dnevnik«. Čebelar vanj vpisuje vse podatke, pomembne za ugotavljanje

kakovosti in neoporečnosti medu in drugih čebeljih pridelkov (cvetni prah, vosek, propolis, matični mleček). Tak dnevnik si omisli vsak čebelar sam, izpolnjevat pa mora nekaj zahtev. Dnevnik mora biti v vezani obliki (za ta namen zadostuje običajen šolski zvezek s 50 listi, vendar jih mora čebelar oštevilčiti, zato da iz njega ni mogoče trgati listov). V vsakem čebelnjaku mora biti po en tak dnevnik, torej kolikor čebelnjakov, toliko dnevnikov. Dnevnik mora vsebovati splošne in posebne podatke. Splošne podatke napiše čebelar na prvo stran, ti pa vsebujejo: ime in priimek čebelarja ali naziv podjetja, naslov čebelarja ali sedeža podjetja, naslov kraja, v katerem je čebelnjak, in veterinarsko organizacijo, ki opravlja zdravstveno varstvo njegovih čebel. Posebni podatki pa vsebujejo podatke o številkah in številu panjev, pri katerih je bil opravljen določen zdravstveni poseg, ki ga je opravil bodisi čebelar sam bodisi veterinar, o diagnozi bolezni in načinu zdravljenja – kapanje, dimljenje itd., datumu posega oziroma dajanja ali izdaje zdravila, vrsti in količini zdravila, imenu proizvajalca, serijski številki zdravila, navodilu o uporabi, karenci in ime veterinarja oz. osebe, ki je opravila zdravljenje ali izdala zdravilo in njen podpis. V dnevniku morajo biti zapisani vsi preventivni in zdravstveni posegi v čebelje družine. Poleg podatkov, ki se nanašajo na zdravljenje čebel, mora čebelar v dnevnik zapisovati tudi datume vseh točenj medu, vrsto medu in količino natočenega medu, to pa je pomembno, če bi bilo treba ugotavljati, ali je čebelar upošteval karenci uporabljenih zdravil. Vsak zapisan podatek mora podpisati oseba, ki je opravila navedeni poseg. Čebelar mora dnevnik hraniti najmanj 5 let od zadnjega vpisa in ga je dolžan pokazati pristojnemu inšpektorju, če ta zahteva vpogled vanj. Čebelar, ki ne vodi predpisanih evidenc, je lahko kaznovan z denarno kaznijo od 50.000 do 100.000 SIT. Vodenje »čebelarškega dnevnika« svetujem ne samo zaradi zagroženih kazni, ampak predvsem zaradi dobrega občutka, da delamo pravilno in da imamo čisto vest pred našimi porabniki, ki postajajo vse zahtevnejši in želijo biti natančno poučeni o tem, kaj kupujejo in kaj jedo. Tudi pri morebitnih sporih je pravilno in po resničnih dejstvih voden dnevnik materialni dokaz o dobri čebelarški praksi.

Prodaja čebeljih pridelkov

Pregledniki za med – pomemben člen v nadzorovani pridelavi slovenskega medu

MILAN MEGLIČ,

predsednik komisije za čebelje pridelke pri ČZS

Komisija za čebelje pridelke redno spremlja delovanje posameznih akterjev sistema nadzorovane pridelave medu. Na prejšnjem sestanku, ki je bil 21. oktobra 2004, so člani komisije obravnavali rezultate kontrolnih analiz medu. S temi analizami nadziramo:

- delo preglednikov (kontrolne analize vsebnosti vode, elektrolitske prevodnosti, HMF in saharoze) ter
- čebelarjev, ki dajejo med iz nadzorovane pridelave v prodajo (kontrolne analize HMF, saharoze itd.).

1. Preverjanje rezultatov terenskih analiz

Vsebnost vode v medu

Komisija za čebelje pridelke je na podlagi primerjalnih rezultatov vsebnosti vode v medu ugotovila, da pregledniki dokaj natančno opravljajo svoje delo. Vzrok malenkostnih odstopanj je lahko neupoštevanje korekcijskega faktorja. Pregledniki in tudi kontrolne analize dokazujejo, da je v pregledanih vzorcih povprečno od 14 do 16 % vode in da niti en vzorec ni izkazoval več kot 18,6 % vode, kolikor jo dopušča KBZ (državni pravilnik dopušča celo 20 % vode, pri medu rese pa celo 23 % vode).

Elektrolitska prevodnost medu

Tudi pri merjenju elektrolitske prevodnosti se rezultati velike večine preglednikov ne razlikujejo veliko od rezultatov kontrolnega laboratorija. Vendar so med njimi tudi izjeme, pri katerih se rezultati kontrolnega laboratorija precej razlikujejo od rezultatov, ki jih je navedel preglednik medu ob terenski analizi. Takšnih izjem pa seveda ne bi smelo biti. Možni vzroki so nenančno delo preglednika ali neumerjenost instrumentov, zaradi česar je rezultat lahko napačen. Če se na primer čebelar na podlagi napačnega rezultata odloči dodatno označiti med, (cvetlični ali gozdni), se lahko zgodi, da ga bodo ob inšpekcijskem nadzoru zaradi zavajanja porabnikov doletele sankcije. Vsaka napaka v tem sistemu je torej preveč. Zato komisija za čebelje pridelke o teh razlikah obvešča vse preglednike in če-

belarje, pri katerih se rezultati kontrolnih analiz razlikujejo od rezultatov, ki jih je na terenu ugotovil in dokumentiral preglednik za med. Sočasno jim tudi svetuje, kako naj ravnajo, da teh pomanjkljivosti v prihodnje ne bi bilo.

Določanje izvora medu: cvetlični ali manin

Preglednik za med na podlagi izmerjene vrednosti elektrolitske prevodnosti določi, ali je med nektarnega ali maninega izvora. Meja je 0,8 (po državnem pravilniku o medu). Preglednik lahko torej napiše v obrazec analize samo to, ali je med nektarnega (cvetlični med) ali maninega izvora (med iz mane).

Določanje botaničnega izvora medu

Preglednik ne more določiti botaničnega izvora medu (na primer: lipov med, smrekov med, kostanjev med itd.), saj za tako odločitev nima niti pooblastil niti instrumentov za ugotavljanje. Če preglednik v obrazec kljub temu vpiše, da je določen med na primer lipov, smrekov ipd., s tem zavaja čebelarja, saj ga lahko ob inšpekcijskem pregledu na podlagi take označbe, če se izkaže za napačno, doletijo sankcije.

2. Preverjanje upoštevanja dobre čebelarje prakse – kontrola čebelarjev

HMF (hidroksimetilfurfural)

Vrednost HMF nam pokaže svežost medu. Pri nas ima svež med to vrednost 0 ali blizu 0. Pod vplivom povišane temperature (nestrokovno utekočinjanje medu, neprimerno skladiščenje, pa tudi kot posledica morebitnega hranjenja čebel s pogačami, ki vsebujejo visok odstotek HMF, itd.), se vrednost HMF lahko poveča na več kot 10 g HMF/kg medu, kolikor je zgornja kakovostna meja za KBZ »Slovenski med kontrolirane kakovosti«. Pregledniki nimajo instrumentov za merjenje HMF v medu.

Čebelarji, ki želijo uporabljati KBZ, se s svojim podpisom obvežejo, da bodo upoštevali smernice dobre

čebelarke prakse. Če se teh smernic tudi držijo, se ne more zgoditi, da bi bila vrednost HMF večja od 10 g/kg medu.

Kakršna koli prekoračitev meje vsebnosti HMF, ki jo določa KBZ, je neprimerna, čeprav le-ta še vedno ni višja od maksimalne vrednosti 40 g HMF/kg medu, kot to dovoljuje državni pravilnik za med. Čebelarji v KBZ smo se pač odločili, da bomo dosledno upoštevali strožja merila, v drugem koraku pa bomo višja kakovostna merila tudi tržili.

Saharoza

Od sladkorjev med vsebuje največ fruktoze in glukoze, od drugih sladkorjev pa tudi saharozo. Po državnem pravilniku je dovoljena vsebnost saharoze v medu največ 5 g/100 g medu (pri izjemah, kot sta akacija in lucerna itd., je dovoljeno največ 10 g saharoze/100 g medu, v medu sivke in boreča pa je dovoljenih celo do 15 g saharoze na 100 g medu).

S kontrolnimi analizami vsebnosti saharoze smo želeli ugotoviti, ali med iz KBZ izpolnjuje merila državnega pravilnika. Želeli smo dobiti tudi informacijo, ali čebelarjem morda povzroča težave predelana sladkorna raztopina, ki ob neupoštevanju smernic dobre čebelarke prakse lahko preide tudi v med. Vsebnost saharoze je za malenkost preseгла predpisano maksimalno vrednost samo pri nekaj kontrolnih vzorcih. Natančen vzrok bodo pokazale dodatne analize medu.

Sklep

Vloga preglednikov za med je na terenu izjemno pomembna. Pri čebelarjih preverjajo upoštevanje dobre čebelarke prakse in s tem v zvezi svetujejo odpravo morebitnih pomanjkljivosti. Opravijo delno analizo medu (senzorika, vsebnost vode in elektrolitska prevodnost), dokumentirajo izdajo prelepka KBZ »Slovenski med kontrolirane kakovosti« (dokumentacijo hranijo v arhivu ČZS) ter ob navzočnosti čebelarja odvzamejo tudi vzorec medu. Ta vzorec je tri leta shranjen v kontrolnem laboratoriju, namenjen pa je za morebitno naknadno dokazovanje. Njihovo delo spremlja komisija za čebelje pridelke. Če se rezultati terenskih analiz in analiz v kontrolnem laboratoriju razhajajo, komisija o tem obvešča preglednike in čebelarje ter jim hkrati tudi svetuje, kako naj odpravijo napake.

Iluzorno bi bilo pričakovati, da se v praksi ne bi dogajale nikakršne napake. Že star pregovor pravi, da kdor dela, tudi greši. Seveda pa je naš skupni cilj, da bi odkrivali čim manj napak.

Nadvse pomembno pa je, da napake odkrivamo in jih odpravljamo že v fazi pridelave, še preden med pride do porabnika. To pa je tudi poglobljena naloga notranjega nadzora sistema kontrolirane pridelave medu.

Kratka analiza dela preglednikov medu v obdobju od leta 2001 do 2003

TEREZIJA GOLOB¹

Preglednik medu je v *Pravilniku o kolektivni blagovni in storitveni znamki za slovenski med vrbunske kakovosti* definiran kot strokovno usposobljena oseba, ki jo za to delo pooblasti ČZS. Njegova naloga je, da pri čebelarjih in drugih pogodbeno vezanih osebah spremlja pridelavo medu in ocenjuje njegovo kakovost. Za usposabljanje preglednikov skrbi Biotehniška fakulteta, ki v sodelovanju s Čebelarstvo zvezo Slovenije od leta 1999 organizira 27-urne seminarje. Seminarji obsegajo predavanja o dobri čebelarski praksi, zahtevah glede prostorov in opreme, postopkih dela z medom, fizikalno-kemičnih lastnosti medu, zakonodaji, vzorčenju, fizioloških osnovah in metodah senzoričnega ocenjevanja ter o metodah določanja vode in elektrolitske prevodnosti medu. Praktični del vključuje spoznavanje značilnosti različnih vrst medu, testiranje senzoričnih sposobnosti kandidatov ter laboratorijske vaje. Če kandidat uspešno opravi teoretični in praktični del izpita, dobi spričevalo o strokovni usposobljenosti oziroma o usposobljenosti za preglednika medu, na podlagi katerega mu Čebelarstvo zveza Slovenije podeli licenco preglednika. Na osmih seminarjih, izvedenih v obdobju od leta 1999–2004, je seminar uspešno končalo

¹ Izr. prof. dr. Terezija Golob, Biotehniška fakulteta, Oddelek za živilstvo, Jamnikarjeva 101, Ljubljana, Slovenija

113 kandidatov za preglednike. Ti so s pridobitvijo licence dobili naloge za izvajanje nadzora na območju društva, katerega člani so. Ena izmed nalog preglednika je, da vzorce medu, ki jih na terenu strokovno oceni in jim podeli nalepko »Slovenski med kontrolirane kakovosti«, odda v kontrolni laboratorij.

Naloga kontrolnega laboratorija je, da pri vzorcih, ki jih po izdelanem ključu določi ČZS, izvede delno ali polno analizo medu. Delna analiza obsega senzorično analizo, določitev vsebnosti vode in elektrolitsko prevodnost, polna analiza medu pa poleg omenjenih treh obsega še pelodno analizo in določitev vsebnosti hidroksimetilfurfurala (HMF).

Pri pregledu zapisnikov ugotavljamo, da je leta 2001 oddalo vzorce 46 preglednikov, leta 2002 le 35 leta 2003 pa 57. Iz seznama dostavljenih vzorcev je tudi razvidno, da so pregledniki na terenu opravili zelo različen obseg dela, saj so nekateri oddali le po en, dva ali tri vzorce, nekateri pa po 5, 10 ali 20, posamezni pregledniki pa celo več kot 40 vzorcev medu.

Analiza opravljenega dela preglednikov pokaže, da so v obdobju od leta 2001–2003 pregledniki oddali skupaj 1.281 kontrolnih vzorcev medu. V kontrolnem laboratoriju smo analizirali 156 vzorcev oz. 12,2 %, od tega razmeroma največ, skoraj 18 %, v letu 2002 (preglednica 1).

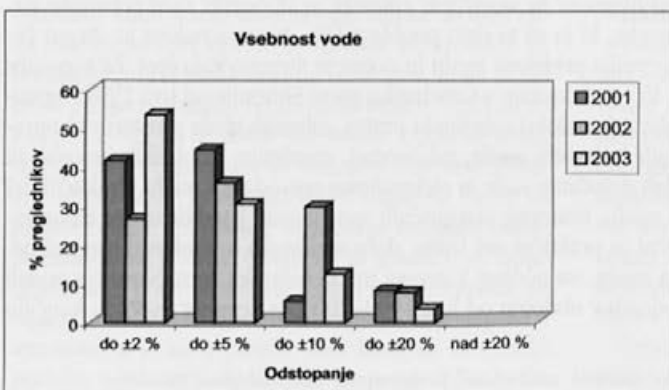
Preglednica 1. **Število odvzetih vzorcev medu ter število in odstotek analiziranih vzorcev v kontrolnem laboratoriju**

Leto odvzema vzorcev	Skupno število kontrolnih vzorcev	Analizirani kontrolni vzorci	
		št.	%
2001	340	36	10,6
2002	361	64	17,7
2003	580	56	9,7
Skupaj	1.281	156	12,2

Na podlagi rezultatov dela preglednikov in analiz, opravljenih v kontrolnem laboratoriju, smo izdelali oceno dela preglednikov za obdobje od leta 2001–2003. Rezultati so predstavljeni v preglednicah 2 in 3 ter v slikah 1 in 2.

Preglednica 2. **Odstopanje rezultatov pri določanju vsebnosti vode**

Meritev	Odstopanje	Leto 2001		Leto 2002		Leto 2003	
		Pregledniki		Pregledniki		Pregledniki	
		Število	%	Število	%	Število	%
Vsebnost vode	do 2 %	15	41,7	17	26,6	30	53,5
	do 5 %	16	44,4	23	35,9	17	30,4
	do 10 %	2	5,6	19	29,7	7	12,5
	do 20 %	3	8,3	5	7,8	2	3,6
	nad 20 %	/	/	/	/	/	/

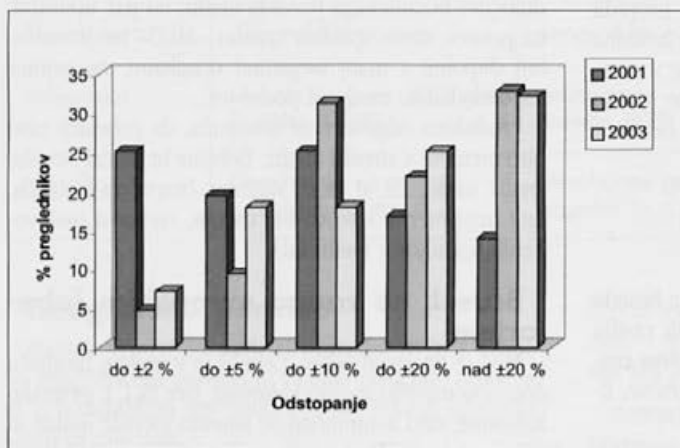

Slika 1: Odstopanje rezultatov preglednikov od meritev kontrolnega laboratorija glede vsebnosti vode v obdobju od leta 2001–2003

Iz preglednice 2 in slike 1 vidimo, da rezultati določanja vsebnosti vode kažejo razmeroma dobro ujemanje. Večina rezultatov preglednikov je v okviru 2 oz. 5 % odstopanja od rezultatov kontrolnega laboratorija; najboljši rezultati so v zadnjem letu, ko je več kot polovica rezultatov preglednikov odstopala za manj kot 2 %; najslabši rezultati so bili leta 2002, ko je skoraj tretjina vzorcev (29,7 %) odstopala za 5 do 10 %. Niti en podatek ni odstopal za več kot 20 %.

Preglednica 3. **Odstopanje rezultatov merjenja SEP**

Meritev	Odstopanje	Leto 2001		Leto 2002		Leto 2003	
		Pregledniki		Pregledniki		Pregledniki	
		Število	%	Število	%	Število	%
SEP	do 2 %	9	25	3	4,7	4	7,1
	do 5 %	7	19,4	6	9,4	10	17,9
	do 10 %	9	25	20	31,2	10	17,9
	do 20 %	6	16,7	14	21,9	14	25,0
	nad 20 %	5	13,9	21	32,8	18	32,1

Slika 2: Odstopanje rezultatov preglednikov od meritev kontrolnega laboratorija specifične elektrolitske prevodnosti v obdobju od leta 2001–2003

Iz preglednice 3 in slike 2 vidimo, da so razlike med izmerjenimi vrednostmi elektrolitske prevodnosti preglednikov in kontrolnega laboratorija opazno večje kot za vsebnost vode. Najboljši rezultati so bili leta 2001, saj je kar 69,4 % meritev v okviru 10 % odstopanja. Leta 2002 in 2003 so bili rezultati občutno slabši, saj je za manj kot 10 % odstopala manj kot polovica vzorcev, natančneje 45,3 % leta 2002 in 42,9 % leta 2003. Povečal se je zlasti delež meritev z več kot 20 % odstopanjem.

Analiza zdajšnjega dela preglednikov kaže zniževanje kakovosti njihovih meritev z leti, zato bo treba ustrezno ukrepati, da bi v prihodnje to preprečili. Brez dvoma je eden izmed razlogov ta, da je njihovo delo sezonsko. Iz stroke je znano, da vsak analitik – v našem primeru preglednik – doseže ponovljivost in pravilnost svojih meritev le s tehnično dovršenostjo analiz, to pa si pridobi z izkušnjami oziroma rutinskimi analizami.

Poleg tega smo pri analizi dela preglednikov kritično ugotovili, da pregledniki ne skrbijo dovolj za svoje instrumente, zlasti ne za konduktometre. Kot kontrolni laboratorij smo pristojni za umerjanje teh aparatov, naloga preglednika pa je, da instrument vsaj enkrat na leto prinesemo na umerjanje. Obvezno pa je umerjanje po vsaki menjavi baterije! Iz naše dokumentacije je razvidno, da smo, če ne štejemo začetnega umerjanja vseh 51 aparatov leta 2001, v obdobju od leta 2001–2003 umerili skupaj samo 25 konduktometrov, pri tem pa so samo posamezniki poskrbeli za vsakoletno umerjanje.

Slovenija in Direktiva EU 2001/110, izdana 20. decembra 2001

Kako jo sprejemamo slovenski čebelarji?

(Predstavljeno na XXII. Mednarodnem simpoziju za čebelarstvo v Gorici – Italija 2004)

MILAN MEGLIČ

Na podlagi te direktive je Slovenija 31. marca 2004 sprejela Pravilnik za med.

Izrazoslovje

Po izvoru sta najpomembnejši vrsti medu: cvetlični ali nektarni med (»blossom honey or nectar honey«) in manin med (»honeydew honey«).

V slovenskem pravilniku smo »honeydew« prevedli kot »med iz mane ali gozdni med«, vendar ta besedna zveza ni povsem ustrezna. Beseda »gozdni« je v prevzeta iz nekdanjih razlag in splošne uporabe imena »gozdni«, to pa porabnika lahko zavaja, saj čebele v gozdu najdejo tako mano kot tudi nektar.

Dodatne oznake

A) Botanično poreklo

Razen pri pekovskem in filtriranem medu je besedo »med« mogoče dopolniti z navedbo cvetov ali rastlin (botanično poreklo), če med **v celoti ali delno** izvira iz navedenega izvora in ima njegove senzorične, fizikalno-kemične in mikroskopske lastnosti.

Če želi čebelar označiti med po botaničnem poreklu, mora upoštevati gornjo določbo, to pa navadno pomeni analizo medu in strošek, zlasti če čebele nabirajo surovino na več rastlinah hkrati.

B) Regionalno, teritorialno ali topografsko poreklo, če je med **v celoti** navedenega porekla.

Ta možnost dodatne oznake daje čebelarjem dodatne argumente za uspešnejše trženje medu, pridobljenega na določenem območju. Kdor čebelarji na enem samem kraju, naj bi samo z dokumentacijo lahko dokazoval upravičenost uporabe te dodatne oznake. Seveda to lahko potrdi tudi analiza. Za uporabo teh oznak ni potrebna registracija dodatne oznake. Čebelar jih uporabi, če ima za to interes, seveda pa s tem prevzame t. i. produktno odgovornost, saj analiza lahko potrdi ali ovrže upravičenost uporabe te oznake.

Obvezna oznaka je tudi navedba države porekla. Če med izvira iz več držav, je obvezna navedba »mešanica

medu iz ...«. To določilo čebelarji sprejemamo kot pozitivno, saj varuje tako porabnika kot tudi čebelarja.

Stroški analiz

Vse navedeno kaže na večjo potrebo po analizah, to pa je z vidika stroškov dodatna obremenitev za čebelarja, ki želi porabniku dati več informacij o medu. Če se želi čebelar izogniti tveganju in stroškom analiz za določitev botaničnega porekla medu, bo pač uporabil, na primer, samo splošno oznako »MED« ter jo morebiti dopolnil z manj tveganimi oznakami, na primer »spomladanski med« in podobno.

Produktna odgovornost omogoča, da čebelarji niso obremenjeni s stroški analiz. Čebelar bi plačal stroške analiz samo, če je storil napako (napačna označba, tudi neprimerna kakovostna merila, vsebnost nedovoljenih ostankov v medu itd).

Bruselj ne zaupa evropskim čebelarjem

Med je proizvod čebel. Čebele že v svojem bivališču dosežejo najvišjo možno kakovost. Gre za t. i. prvinsko kakovost, zato temu medu ne smemo ničesar dodati in ničesar odvzeti. Med v satju je čist, ni umazan, čebelar pa skrbi tudi za ta segment.

Odgovornost čebelarja je nedvoumna. **Filtriranje medu, zakaj?** Evropski čebelarji zmoremo med iz satja pretočiti v posode na tak način, da ga ob tem ne obremenimo z umazanijo. Bruselj nam tega očitno ne verjame. Ali pa je drugod v svetu splošna praksa taka, da se med pri točenju iz satja v posode umaže. Videli smo avstrijsko filmsko reportažo »KÄFER gegen BIENE« – Mali panjski hrošč (avtorja: Gerald Kastberger in Otmar Winder), ki je prikazala naklade z medom, v katerih je bilo zelo veliko ličink tega hrošča. V takem primeru je med res lahko naknadno obremenjen z nekimi tujimi snovmi, ki mu niso lastne. Tudi zato, in ker drugod po svetu očitno niso sposobni pretočiti medu iz satja v posode tako, da pri tem ne bi zmanjšali njegove kakovosti, je, kot je videti, Bruselj uvedel kategorijo filtriran med – v škodo evropskih čebelarjev in porabnikov evropskega medu.

Direktiva 2001/110, izdana 20. decembra 2001, in možne zaščite medu v Evropski uniji

Že leta 1992 je Evropska komisija na podlagi Uredbe EWG, št. 2081/92 in št. 2082/92, uvedla znake razlikovanja za kmetijske proizvode in živila s posebnimi lastnostmi. Sistem naj bi imel **pospeševalni** – razvijati kmetijsko proizvodnjo, **zaščitni** – oznake naj bi

varovale pred zlorabo in posnemanjem, ter **informacijski značaj** – pomagati porabnikom pri podajanju informacij o posebnih merilih.

Za ta namen je Evropska unija predstavila tri vrste zaščit.

			
Angleško	Protected Designation of Origin (PDO)	Protected Geographical Indication (PGI)	Traditional Speciality guaranteed TSG
Slovensko	geografsko poreklo	geografska označba	tradicionalni ugled
Italijansko	Denominazione d'Origine Protetta (DOP)	Indicazione Geografica Protetta (IGP)	Specialita Tradizionale Garantita (STG)
Nemško	Geschützte Ursprungsbezeichnung (g.U)	Geschützte geographische Angabe (g.g.A)	Garantiert traditionelle Spezialität (g.t.S)

Geografsko poreklo

Pogoji: »Kmetijski pridelek oziroma živilo z označbo geografskega porekla je v celoti pridelan, predelan in pripravljen za trg znotraj geografskega območja, katerega ime nosi.«

Zaščiteno geografsko poreklo je najvišje možno varstvo medu in čebelarjev, ki gojijo čebele na določenem območju, ki je predmet zaščite.

Če sta za to območje značilni pestra flora in specifična klima oziroma različne paše v različnih letnih časih in na sorazmerno majhnem območju, te paše pa čebelarji izrabljajo s prevažanjem znotraj tega območja in svojih čebel ne prevažajo iz tega območja, je smiselno zavarovati samo to območje. Lep primer za to je napoved zaščite v Evropski uniji za španski med, imenovan »Miel de Granada«. Čebelarji namreč svoje čebele prevažajo v razdalji samo 50 km proti severu, pri tem pa ob različnih letnih časih izrabljajo različne paše.

Geografska označba

Pogoji: »Kmetijski pridelek oziroma živilo z geografsko označbo je pridelan in/ali predelan in/ali priprav-

ljen za trg znotraj geografskega območja, katerega ime nosi – povezava z geografskim območjem ni tako tesna kot pri geografskem poreklu.«

Zaščitena geografska označba za med pomeni, da bi bilo mogoče medu z določenega geografskega območja dodati nekaj medu z drugega območja – iz drugega dela sveta. Seveda ga je treba v skladu z Direktivo 2001/110 tudi ustrezno označiti. Ta označba bi verjetno prišla v poštev, če bi imel čebelar manjše število čebel na drugem območju. Posедуje pa naprave za homogenizacijo, ki mu omogočajo, da bo po lastnostih in kakovosti ves med enak.

Tradicionalni ugled

Pogoji: »Kmetijski pridelek oziroma živilo z označbo tradicionalnega ugleda je pridelan in/ali predelan na tradicionalen način ali iz tradicionalnih surovin ali pa ima tradicionalno sestavo.«

Vse medonosne čebele proizvajajo med po enakem receptu. Že v panju je med dokončno izdelan proizvod, ki mu ne smemo ničesar dodati in ničesar odvzeti.

Za lažje razumevanje vzemimo primer vina, pri

katerem ena faza poteka v naravi, za drugo fazo pa dejavno poskrbi kletar. Zato je kakovost končnega izdelka oz. vina najbolj odvisna od človeka – kletarja.

V primeru medu pa mora čebelar samo skrbeti, da kakovost, kakršno so dosegle čebele med proizvodnjo in skladiščenjem v panju, ni ogrožena in da se pri točenju medu iz satja v posode ter pri poznejšem skladiščenju (tudi obdelavi) kakovost medu ne zmanjša. Kaj ima to opraviti s tradicijo?

Za kakšne vrste zaščite se odločamo v Sloveniji?

Slovenija je razmeroma majhno območje. Del čebelarjev tradicionalno prevaža čebele z ene paše na drugo, pri tem pa prekrizarijo tako rekoč celotno območje naše države. Tako na primer po končani akacijevi paši na Goriškem prepeljejo čebele na akacijo v Prekmurje, potem se preselijo na kostanjevo pašo v osrednjo Slovenijo, se odpravijo v smrekove gozdove Notranjske, Pohorja ali Gorenjske, potem na hojo v gozdove Notranjske, na koncu pa izrabišo še medenje škržata na Primorskem. Zaradi tega želijo slovenski čebelarji zavarovati geografsko poreklo na celotnem območju Slovenije.

Če bi se odločili za zaščito več manjših območij v Sloveniji, bi delu čebelarjev odvzeli ekonomski motiv, saj zaradi prevažanja ne bi mogli uporabiti označbe ožjega geografskega območja. Prevažanje suhih pašnih čebel pa v praksi ne pride v poštev.

Sklep:

Direktiva EU 2001/110 je po eni strani za čebelarje dobra (na primer obveznost označbe izvora medu – iz katere države), po drugi pa tudi slaba – na primer filtracija medu.

Ta direktiva v povezavi z možnimi evropskimi zaščitami daje po eni strani čebelarjem tudi dodatno orodje za uspešnejše trženje (možnost uporabe enotnega razpoznavnega znaka – PDO, PGI ali TSG – v vsej Evropski uniji), hkrati pa prevažalcem na večje razdalje zunaj določenega geografskega območja onemogoča uporabo oznake geografskega porekla (PDO).

V razmislek (PDO)

S tega stališča bi bilo najpreprosteje uvesti enotno zaščito geografskega porekla za celotno Evropsko unijo – torej na celotnem območju EU. Sistem bi lahko uporabljali vsi čebelarji, tudi prevažalci čebel na velike razdalje znotraj Evropske unije. Za vse, ki bi uporabljali tak sistem, naj bi veljala enotna kakovostna merila, to pa bi poenostavilo nadzor na ravni Evropske unije ter pripomoglo k enotni in bolj poštenim promociji medu z zaščitenim geografskim poreklom (PDO). Čebelarji bi lahko v skladu z Direktivo 2001/110 in glede na svoj komercialni interes dodatno označevali med še po regionalnem, teritorialnem ali topografskem poreklu.

Izkušnje naših čebelarjev

Moje izkušnje pri uničevanju varoe z mravljinčno kislino

FRANC ŠOLAR –
Podnart pri Kropi

Čebelarji ČD Podnart smo konec julija leta 1999 in še enkrat čez sedem dni zdravili čebele po metodi zamegljevanja z amitrazom, vendar pri tem nismo bili uspešni.

Ko sem konec avgusta prišel k čebelam, sem pri eni družini že opazil rop. Pri pregledu panja

sem videl, da je tudi varoa opravila svoje delo. Tako sem ukrepal. Kupil sem mravljinčno kislino (v nadaljevanju MK) in gospodinjске krpe sponteks. Varoe sem zatiral tako, kot to opisuje dr. Rihar v knjigi Varoza čebel, v poglavjih 4.3.2 na strani 63 in 64 ter 7.2 na straneh 92–99. Postopek sem štirikrat ponovil in s tem ohranil večino čebel, čeprav jih je seveda do pomladi še nekaj odmrlo. Takrat sem spoznal, da zdravljenje z amitrazom poleti nima smisla. To jesen je varoa pod

Prazen satnik na katerega sem pritrdil PVC vrečko z gobo in MK. Spodaj je steklenica za kapilarno krmljenje.

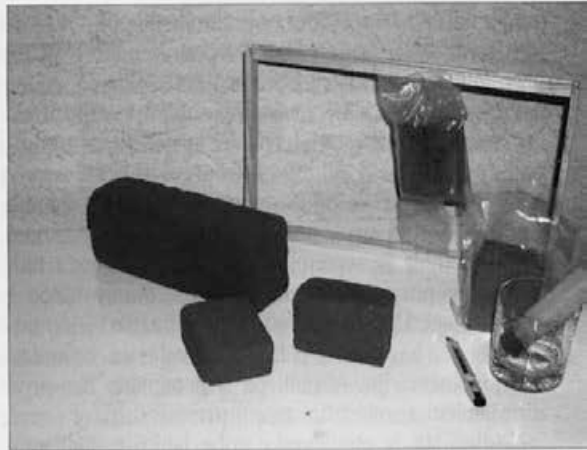
Jelovico in še kje tudi 100-odstotno izpraznila marsikateri čebelnjak. Bilo pa je tudi precej hude krvi, ker smo se v društvu dogovorili, da bomo pomagali tistim članom, ki zatiranja po metodi zamegljevanja z amitrazom niso obvladali, saj smo s tem takrat naredili veliko škodo, čeprav smo mislili, da smo naredili koristno delo.

Ko sem pozneje tistega leta reševal čebele, sem po pomoti uporabil 70-odstotno MK, ker sem namesto 3 dcl dodal le 2 dcl vode. Ker sem videl, da to koncentracija MK čebele dobro prenašajo, sem pri tem tudi ostal. V 10-satnem AŽ-panju sem dal na vrh mediščnih satov na krpo 50 ml te kisline. Eno družino sem s tem skoraj uničil. Čebele so začele bežati iz panja in se nabrale na prednji steni. Ker je imela ta družina gnezdo v medišču, sem spoznal, da krpe ne smem postavljati takoj nad zalego.

Zelo pomembno pa je še eno dejstvo. Če čebele nimajo zunanje paše, jim moramo dodati redko sladkorno raztopino v kapilarnem pitniku, da čebele ob vstavitvi MK ventilirajo panje. Delovanje MK na tej krpi je zelo dobro, vendar kratkotrajno, zato moramo večkrat poseči v panj.

Namen mojega prispevka je predstaviti nov nosilec MK, kakršnega še nisem zasledil v nobeni čebelarški literaturi. Lani sem prvič preizkusil zatiranje varoe s tem nosilcem in mislim, da je bil uspeh dober.

Za nosilec sem uporabil cvetličarsko penasto gobo za ikebane, ki zelo dobro vpija tekočino in je MK ne uniči. Razrezal sem jo na šest delov in vsak del dal v polkilogramsko polivinilno vrečko. Kose gobe sem zložil v primerno kartonsko škatlo, potem pa v vsak kos v

Postopek priprave je enostaven.

Foto: F. Šolar

vrečki z injekcijsko iglo vbrizgal 1,5 dcl ohlajene 70-odstotne mravljinčne kisline. Tolikšno količino goba te vrste vpije z lahkoto. Če vrečke dobro zapremo, jih imamo lahko pripravljene za dalj časa. Damo jih lahko tudi v zamrzovalnik, da začne kislina po vstavitvi v panj počasi delovati in ne povzroči šoka pri čebelah. Vrečko z gobo, prepojeno z MK, z risalnim žebličkom priprnemo na prazen satnik ali na strop panja, še prej pa na dveh straneh vrečke z olfanožem naredimo odprtine, tako da vsa izhlapevalna površina (odprtina) za 10-satni AŽ-panj meri približno 100 cm². Odrežemo zgoraj in pri straneh, da se odrezani del obesi navzdol. Iz sredine vzamemo dva sata, da naredimo prostor v medišču. Po mojih izkušnjah je kislina izhlapevala približno 10 dni, to je približno toliko časa, kot to priporoča tudi čebelarška literatura. Zdi se mi, da MK izhlapeva hitreje kot voda, zato se koncentracija MK v hlapih zmanjšuje. Zaradi tega bi bilo po 5–6 dneh dobro dodati še 50 ml 85-odstotne MK. Tega v zadnji sezoni nisem preizkusil, vsekakor pa bom v prihodnji.

Čebele takrat niso kazale nikakršnih sprememb v vedenju in so povsem običajno opravljale svoje delo. Čebele, ki so bile na paši na Jelovici, sem zdravil dvakrat. Prvič v začetku avgusta, potem pa še doma v začetku septembra. Tiste, ki so bile doma, sem zdravil samo septembra. Konec oktobra sem vse družine zadimil z amitrazom, da bi preveril osip varoj, pa sem čez celo podnico vstavil testne mreže. Pri tem pa me bega dejstvo, da je bil osip varoj pri vseh družinah popolnoma enak, ne glede na to, ali so bile z MK zdravljene enkrat ali dvakrat. V vsakem panju je namreč odpadlo približno 200–400 varoj. Konec novembra sem v AŽ-

panjih naredil še preizkus z oksalno kislino, kot to priporoča dr. Aleš Gregorc. Ker je odpadlo od 2–8 varoj, preostalih družin nisem obremenjeval.

Pri zdravljenju z MK nisem uporabljal testnih mrež, ker imam že 20 let stare kovinske mreže, ki zaradi korozije ne prenesejo MK, zato ne morem preveriti uspešnosti zdravljenja. Če upoštevamo, da je ostalo v panjih še 200 do 400 varoj, je to približno 80–90-odstoten uspeh, vendar je septembra in oktobra mogoča tudi reinvazija, prav tako pa tudi razmnoževanje varoe v zadnji zalegi. Ugotavljam tudi, da amitraz še vedno dobro deluje, ker je bil osip po zdravljenju z oksalno kislino zanemarljiv. Naredil pa sem napako, ker pred zdravljenjem z amitrazom nisem preveril osipa.

Nosilec MK iz cvetličarske gobe lahko naredi vsak čebelar sam. Cena takšnega nosilca skupaj z vrečko ni višja od 30 SIT, če pa upoštevamo še MK, je to približno 80 SIT na panj. Uporabimo ga lahko večkrat, in

tudi vrečke ni treba vsakič zamenjati, če gobo z MK napojimo ob vstavitvi v panj.

Do prihodnje sezone bom izdelal takšne testne mreže, da jim MK ne bo škodovala, saj želim natančneje spremljati odpad varoj in s tem tudi uspešnost zdravljenja. Po mojem morajo mreže pokrivati celo podnico panja, saj le tako lahko ugotovimo, kolikšna je v resnici napadenost čebel z varoo in kolikšna je uspešnost zdravljenja.

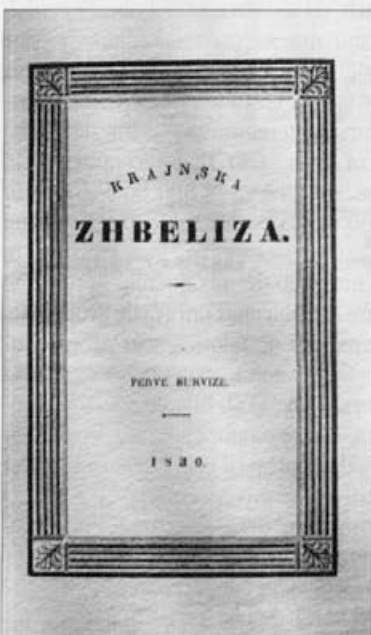
Še enkrat dodajam, da morajo čebele pred zdravljenjem z MK in med njim ventilirati panje, zato naj velja, da če ne daje narava, naj da lonec, saj hkrati lahko dodamo zimsko zalogo.

Zelo bi bil vesel, če bo kateri od čebelarjev ali strokovnjakov, ki se s tem natančneje ukvarjajo, preizkusil ta način zatiranja varoe in objavil svoje rezultate. Sam na ta način varoe uspešno držim na vajatih, zato so moje čebele vsako leto zelo močne. Vsem želim veliko uspeha.

Motiv čebele v Kranjski čbelici

LJUDMILA BOKAL

*Veselo letala
čebelca v log,
medu nabirala
po cvetji okrog.*

Povračilo, Kranjska čbelica 1832, 72

Kranjska čbelica je naš prvi pesniški almanah, ki je izšel v petih zvezkih, prvi leta 1830, drugi 1831, tretji 1832, četrti 1833 in peti leta 1848. Poleg tega, da je v njem objavljali svoje pesmi naš največji pesnik France Prešeren, je bilo izdajanje tega pesniškega zbornika pomembno tudi zato, ker se je v njem utrjevala in izpopolnjevala posebna funkcijska zvrst slovenskega jezika, to je leposlovni jezik. Pesmi v Kranjski čbelici, v katerih so obravnavani različni motivi, sodijo prav v to področje uveljavljanja slovenskega jezika. Glede na strokovno naravnost revije Slovenski čebelar bomo podrobneje prikazali pesmi z motivom čebele.

Raziskovanje tega, kdaj se neka žival tako priljubi, da jo človek kot ustvarjalec kulturnega, pesniškega snovanja vključi v svoje stvaritve/pesmi, le težka zajame vsa dejstva. Nobenega dvoma pa ni, da je vrednost take živali velika in za človeka pomembna, še posebej pri tisti razsežnosti človekovega obstoja, ki obsega njegovo gospodarsko dejavnost, na kateri pa konec koncev sloni tudi človekovo preživetje. Poleg gospodarske-

ga, materialnega prispevka čebele k človekovi blaginji pa k pesniški obdelavi čebele v pesmih pripomore tudi človekovo istovetenje z njo. Kmet je namreč pri čebeli cenil prav tiste lastnosti, ki si jih je želel tudi pri ljudeh. Na prvem mestu je bila to delavnost, marljivost ob vsakem času. Omenjene misli se potrjujejo tudi v pesmih z motivom čebele v Kranjski čbelici.

Avtorji pesmi s tem motivom so bile v prvi polovici 19. stoletja dokaj znane kulturne osebnosti. Poleg Franceta Prešerna so to še njegovi sodobniki: Janez Gigler, Janez Čop, Janez Damascen Dev, Ignacij Holzapfel, Miha Kastelic, Jurij Kosmač in Jakob Zupan.

Izraz čebela, uporabljen v pesmih Kranjske čbelice, se pojavi v vsej sopomenski raznoterosti. Ob najpogostejšem izrazu (v jezikoslovju: dominantni) čebela se pojavita še sinonima bučela in muha. Izraz muha nakazuje narečno rabo, v omenjenem kontekstu, ko gre za Prešernov epigram, pa ga je mogoče razumeti tudi nekoliko ironično. Poleg osnovnih besed se pojavijo tudi pomanjševalnice čebelca, čbelica, bučelica. To ni naključje, saj pomanjševalnice dodajajo prizvok ljubkovanja in čustvene navezanosti, to pa pri tako priljubljenih in gospodarsko pomembnih žuželkah, kot so čebele, gotovo ni nepričakovano.

Razčlenitev motiva čebele v Kranjski čbelici začenja njena umestitev v naravno okolje, v naravo. V obravnavanih pesmih so to največkrat travniki in cvetlice na njih. Izpovedane pesniške misli so take: »bučela hiti / po rožicah serkljati«, »čbelca rojila, / po cvetji leti«, »veselo letala / čbelica v log, medu nabirala, / po cvetji okrog«. S takim naravnim okvirom je neločljivo povezano časovno določilo, ki se izraža v letnem času, ko je v naravi čutiti največ moči, to je pomlad. Kar dve pesmi z motivom čebele v Kranjski čbelici imata naslov Spomlad. S pridržkom lahko rečemo, da pravzaprav ni pesniškega orisa narave, da ne bi bila omenjena čebela.

Naslednja sestavina upesnjenja motiva čebele v Kranjski čbelici je prikaz njene aktivnosti, njeno »delovanje«. V pesmih se kaže njena gibljivost, velika stopnja aktivnosti: čebela »hiti«, »roji«, »srka med«, »donosi medu«, »po cvetji hiti«, »buči«, »medu nabira«.

Vrednotenje takega delovanja je izrazito pozitivno, gre za čustvo veselja in delovne vneme. Pridevniki, ki se nanašajo na to, so antropomorfizirani, vzeti iz besednjaka, značilnega za opis človeških psiholoških stanj: čebela »vesela buči«, »veselo leta«, je »neutrudna«, »čbelice pridne buče«.

Rezultat čebelje aktivnosti je njen pridelek – med. Izraz sam je v pesmih pogosto omenjen, čebela »medu se želi nasrkati«, »med popije/la/ resju«, »donosi medu«, »medu nabira« in ga »v satje naliva/jo«. Nekate-

ri glagoli, uporabljeni s samostalnikom med, so v rabi tudi dandanes, drugi pa kažejo čas druge polovice 19. stoletja, ko je Kranjska čbelica izhajala (»donositi med«, »piti med«, »nalivati ga v satje«). Mogoče se dandanes pojavljajo še v besedju kakšnega narečja. Pojemovna podlaga, iz katere ti glagoli izhajajo, se opira na pomen samostalnika tekočina, iz česar je mogoče razpoznati, da je med v teh pesmih obravnavan kot snov, ki teče, kar konec koncev tudi drži. V obravnavanih pesmih se ob medu pojavlja sopomenka strd, ki je živa še dandanes. S svojo narečnostjo prispeva k celovitejšemu zajetju čebelarkega izrazja v teh pesmih. V pesmih tudi nista prikriti lastnosti medu, kot sta aroma in sladkost: »Duh prijetni strdi vaše /.../«.

Ni naključje, da je kot vrsto medu v eni teh pesmi mogoče razbrati prav ajdov med. Pridelek te vrste medu je bil v preteklosti večji, kot je zdaj. Kako je bilo z medom resja, ki se tudi pojavlja v eni izmed obravnavanih pesmi, ni splošno znano, cvetličnega pa je mogoče prepoznati iz omenjanja rož oz. cetlic. Naposled je treba poudariti tudi pomenske prenose izraza med. Besedna zveza »usta polna so medu« izraža izrazno leporečenje, ki je pogosto sredstvo za doseglo kakršnega koli cilja.

Iz pesmi v Kranjski čbelici je mogoče delno prepoznati čebelarstvo opremo. Sicer čebeljak kot stavba ni posebej izpostavljen, zato pa so posebej poudarjeni panji in prav tako njihova žrela: »Vohta strd in ogleduje / njih panjove ter zdihuje«, »pride, liže krog žerela«.

Naposled se motiv čebele v eni izmed pesmi v Kranjski čbelici razkrije tudi kot nedosegljiva resničnost, kot želja doseči deželo, v kateri »med v potocih teče«. Druga, prav tako domišljijsko obarvana stvarnost, je vezana na motiv popolnega poistovetenja s čebelo: »O de znal bi te v čebelo prestvariti, / de bi s cvetja vsakega med mogel piti /.../ pustil bi se nasrklat na vsakem cveti. / Kdor bo kolj (?) enakih misel pridobiva / si povesod sirup medenega izliva.« Navedena verza sta iz pesmi z naslovom Predgovor, ki je prva pesem v tretjem zvezku Kranjske čbelice. Istovetenje je le prispodoba, literarni zgodovinarji jo razumejo kot željo po dobrohotnem sprejemu pesmi pri vsakršnih bralcih, še posebej pri tistih, ki čbelici niso bili naklonjeni.

Čeprav je bil v prejšnji obdelavi motiv čebele stranski, saj je bil uporabljen le kot prispodoba, pa se je v dveh pesmih razvil v samostojno epsko zgodbo. V prvi z naslovom Povračilo avtor oriše medsebojno pomoč v naravi. Kot je golob rešil življenje čebeli, tudi čebela s pikom prepodi strelca, da ne ustrelj goloba. Podpomen te pesmi seveda pronica v človeške navezave, vendar tudi tak, kot je, deluje plastično in impresivno. Naj bo

zaradi slikovitosti motiva in jedrnatosti jezika navedena celotna pesem:

*Veselo letala
čebelca v log,
medu nabirala
po cvetji okrog.*

*Nevarnost otveže
goloba strašna,
ga strelec zaleze,
pomeri v njega.*

*Vihar jo zavije,
ne more letet,
v vodnjak jo pobije:
Kako se oteti!*

*To vidi čebel'ca,
vrniti hiti,
v roko pič' strelca
golob odleti.*

*Golobček kar šine
šibinco vломit,
jo v vodo porine
čebelco rešit.*

*Srce pozabilo
ljubezni ne bo,
dobrote vračilo
da milo nebo.*

Podobno je treba razumeti tudi pesem z naslovom Medved pri čebelah. Medved kot sovražnik čebel se dvakrat prituhotapi k njim, a čebele se ga vsakič znebijo. Vzgojni nauk, značilen za takratno dobo, je jasno izpovedan: »Ubogi revež, ti se meni / smiliš! Al', oh, niso eni / ti enaki med ljudi? / Tem, tem, medved, ti renčati / nikdar nimaš prenehati: Sladkost oslepi / umne tud' stvari!«

Tudi naš največji pesnik France Prešeren v dveh pesmih v Kranjski čbelici omenja čebele. Prva je epigram z naslovom Čebelarju: »Zakaj pač muhe moj lovi K***? / Prodajat' misli jih namest čbelic.« Iz sobesedila in besedne igre ter medbesednega razmerja muhe : čebele je mogoče razpoznati, da je v njegovih pesmih mišljen pravzaprav pesniški almanah s takim naslovom. V drugi pesmi z naslovom Nova pisarija pa je motiv čebele uporabljen v sobesedilu, ki izraža pesniški trud in uspeh ob uveljavljanju nekaterih pesniških oblik v Kranjski čbelici. Značilen podton določenega nižje po-

govornega izraza je dokaz Prešernove umetniške svobode, ki si jo je že tedaj lahko »privoščil« veliki pesnik in je bila izraz prizadevanja tedanjih kulturnikov za uveljavitev novega pesniškega almanaha: »Balade od čebelice zasrane, / de bi se te med nami zamorile!«

Poleg samostojne obdelave motiva čebel pa se v eni pesmi pojavi tudi motiv čmrljev. Njihova navezava na človeško resničnost se ustavi ob fantih, ki pri dekletih iščejo le kratkotrajne užitke. Moralizirajoči nauk, ki veje iz pesmi, je še značilen za tisto dobo: »Fantiči so čmrljam enaki, / devica, le varji se jih! / V spomladnim ti letajo zraki /...!«

Pesmi z motivom čebele v Kranjski čbelici so odsev ljudske gospodarske dejavnosti pred več kot sto petdesetimi leti in imajo zato poleg svoje umetniške tudi dokumentarno vrednost. Razkrivajo pozitiven odnos do te gospodarsko pomembne žuželke in čustveno navezanost nanjo. Ne nazadnje je to še najbolj opazno pri izbiri naslova almanaha. Hkrati pesmi razkrivajo takratno razvojno stopnjo slovenskega jezika, med drugim tudi njegovega besedja. S stališča čebelarstva terminologije lahko trdimo, da se v 150 letih ni veliko spremenilo. Tako bo nastajajoči slovar čebelarstva izrazja, kljub temu da bo po večini zajemal izrazje zadnjih 50 let, reprezentativen tudi za pretekla obdobja.

VIRI:

- Kranjska čbelica*, 1830: Spomlad, str. 13; Jesen, str. 17.
Kranjska čbelica, 1831: Spomlad, str. 15; Iskana dežela, str. 22; Nova pisarija, str. 30.
Kranjska čbelica, 1832: Predgovor III; Čebelarju, str. 26; V Danah 12. malega travna 1831, str. 35; Povračilo, str. 72; Pomlad, str. 76.
Kranjska čbelica, 1833: Prilika, str. 29; Medved pri čebelah, str. 48; Natura, str. 51.
Kranjska čbelica, 1848: Sonet, str. 7; Muhe, str. 92.

APIMONDIA 2005

Svetovni čebelarški kongres bo od 21. do 26. avgusta 2005 v Dublinu na Irskem.

Vabimo vas na kongres in hkrati na potovanje po Irski, kjer bomo skupaj odkrivali skrivnostne zaklade, ovite v megleno tančico zelenega otoka. Prevezli nas bobo mehko oblikovana irska krajina tisočerih odtenkov zelene barve, gostoljubni bevalci, starodavne utrdbе in gradovi, samostani, narodni parki in ne nazadnje znameniti irski viski in pivo, ki ju točijo v številnih pubih. Iz mitov in legend se bomo seznanili z burno irsko preteklostjo, ki še dan danes zaznamuje življenje na otoku.

Ogledi: Dublin, Clonmacnoise, Cliffs of Moher, Adare, Limerick, Ring of Kerry, Blarney, Cork, Rock of Cashel, Kilkenny in obisk čebelarja.

Program s podrobnim opisom dogajanja na kongresu in potekom potovanja smo že pripravili in ga bomo poslali vsem, ki nas bodo poklicali.

Pokličite ARLtours Maribor, tel.: 02/ 252 16 19 in 02/ 229 83 60

Medeče grmaste rastline: amorfa (*Amorpha fruticosa* L.)

MARTIN BAJC,
univ. dipl. inž. gozdarstva

Amorfa je severnoameriška vrsta, ki izvira iz južnega dela Severne Amerike. Zaradi medovitosti in uporabe za okras so jo leta 1724 prinesli tudi v Evropo. Ponkod se je precej razširila, tako da dandanes raste povsem samoniklo.

To je gost, robusten grm, ki lahko zraste do 5 m visoko in celo dvakrat tako široko. Ima za ped dolge liste, ki jih sestavlja od 13 do 25 majhnih lističev. Če pogledamo proti svetlobi, vidimo v lističih črne pikice. Junija se začnejo odpirati drobni vijoličasti cvetovi, ki so nanizani v vitke podolgovate grozde na koncu vejic. Vrsta spada med *Fabaceae* – metuljnice, vendar njeni cvetovi niso tipični za to botanično družino. Od venčnih listov je razvito le jedro, preostali so zakrneli. Ko odcveti, se iz cvetov razvijejo drobni, centimeter dolgi stroki, ki po navadi vsebujejo po dve semeni. Semena se razširjajo tudi s tekočimi vodami, ob katerih amorfa najpogosteje raste. Glede tal je zelo nezahtevna in prenese tako s hranili revna kot tudi nekoliko slana tla. Vrsta je zelo razširjena in se hitro širi zlasti ob tekočih vodah in po vlažnih rastiščih. Na revnih tleh pogosto izrine tudi avtohtono rastlinje.

Na Hrvaškem se je amorfa zelo razširila v gozdovih ob reki Odri, ob železniški progi in avtocesti od Nov-

ske do Okučana, velika območja amorfe pa so tudi v Slavonski Posavini. Razširila se je predvsem v nižinskih hrastovih gozdovih, in to tako, da povzroča celo težave pri njihovem pomlajevanju in obnovi. Pravijo ji tudi kineski bagrem ali bagremac (bagrem je sicer ime za našo robinjo oz. akacijo). Po podatkih amorfa na Hrvaškem zares dobro medu le enkrat na 10 let. Kljub temu pa je zelo pomembna, predvsem zaradi velike količine cvetnega prahu, ki ga čebele vsako leto naberejo na njej. Cvetni prah amorfe je zaradi specifične sestave zelo cenjen. Med amorfe je temnordečkast. Na mednarodnem ocenjevanju medu v Semiču leta 2003 je sodeloval tudi hrvaški čebelar z vzorcem medu amorfe in zanj dobil zlato priznanje. V Sloveniji je bolj redka, predvsem jo najdemo po vrtovih in ob nekaterih rekah, večinoma so jo prinesli in posadili čebelarji. Največ jo najdemo v Prekmurju.

Amorfo lahko razmnožimo s semenom, ki za kalitev potrebuje hladno obdobje. Seme pustimo čez zimo na hladnem mestu. Spomladi ga prelijemo z zelo vročo vodo in pustimo, da se ohladi. Na ta način bolje kali. Vrsta je kljub invazivnosti zelo uporabna kot okrasna rastlina in za izboljšanje čebelje paše. Ker je zelo nezahtevna, jo lahko zasadimo tudi na območjih z manj rodovitno prstjo.

Grm amorfe

(Foto: M. Bajc)

Čebela na cvetu amorfe

(Foto: M. Bajc)

Cvetovi amorfe

(Foto: M. Bajc)

Bolezni čebel

Čebele in fitofarmacevtska sredstva (1. nadaljevanje)

VLADO AUGUŠTIN

V sodobni intenzivni kmetijski proizvodnji uporabljajo tudi velike količine zaščitnih sredstev – pesticidov. Ob tem izrazu po večini najprej pomislimo na pesticide za uporabo v kmetijstvu, ki jih pri nas imenujemo fitofarmacevtska sredstva (v nadaljevanju FFS). Zaradi odpornosti bolezni na ta sredstva in zaradi novih znanj o varstvu rastlin kemične tovarne vsako leto izdelajo nova sredstva, ta pa zahtevajo drugačne načine ravnanja z njimi in drugačno uporabo. Da bi bili tudi čebelarji seznanjeni z najpomembnejšimi lastnostmi in posledicami, ki jih povzročajo FFS, ter z ukrepi ob morebitni zastrupitvi čebel z njimi, vam v okviru dela komisije za zdravstveno varstvo čebel navajamo nekaj dejstev in poglobljenih informacij o njih.

FITOFARMACEVTSKA SREDSTVA

Po definiciji Organizacije za prehrano in kmetijstvo pri Združenih narodih (FAO) iz leta 1986 so pesticidi za uporabo v kmetijstvu tista sredstva, ki preprečujejo škodo, zatirajo ali nadzirajo katere koli nezaželene vrste rastlin ali živali, ki **zmanjšujejo** količino ali kakovost kmetijskih pridelkov med njihovo pridelavo, predelavo, skladiščenjem, prevozom ali prodajo. Pesticidi so strupene kemične spojine, zato je njihova uporaba vse bolj

omejena, v ekološkem kmetijstvu pa je skoraj v celoti prepovedana, saj je rasilne mogoče varovati tudi na druge načine. Naj na kratko navedemo področja uporabe fitofarmacevtskih pripravkov (njihovo učinkovanje):

insekticidi	za zatiranje žuželk, jajčec, ličink in odraslih stadijev
fungicidi	za zatiranje glivic
herbicidi	za zatiranje plevela oziroma v širšem smislu neželenih rastlin
akaricidi	za zatiranje pršic
nematocidi	za zatiranje ogorčic ali nematod
repelenti	za odvratanje škodljivih organizmov, zlasti divjadi
limacidi	za zatiranje polžev
sinergisti	za izboljšanje delovanja aktivnih snovi
rodenticidi	za zatiranje glodavcev

Fitofarmacevtska sredstva, s katerimi zatiramo škodljive organizme v kmetijstvu, sodijo med strupe. Njihova strupenost se izraža v letalnih (smrtnih) dozah LD₅₀, to dozo pa za vsako sredstvo določijo s krmnimi poskusi na poskusnih živalih, najpogosteje na podganah. Podatki o strupenosti pa ne veljajo za koristne organizme, med katere sodijo tudi čebele.

(Nadaljevanje privednijič)

Zanimivo in dobro obiskano predavanje na ČZS

Urednik JANEZ MIHELČ

V začetku decembra lani smo na Čebelarški zvezi Slovenije na Brdu pri Lukovici v okviru dopolnilnega izobraževanja pripravili zanimivo predavanje z naslovom »ČEBELARJENJE BREZ VAROE IN UPORABE KEMIČNIH SREDSTEV«. Predavanja se je udeležilo zelo veliko število čebelarjev, kar približno dvesto, tako da je bila velika dvorana Čebelarskega centra premajhna in številni so ostali brez sedežev. Predavala sta madžarska strokovnjaka podjetja AniVet, ki oskrbuje madžarske čebelarje z zdravili in novimi panji. V uvodu sem ju predstavil in na kratko opisal vsebino predavanja.

Novi Konyevi panji imajo vrtljiva plodišča, to pa zavi-

ra razvoj varoe. O panju je predaval izumitelj panja, profesor Lajos Konya, po katerem je panj tudi dobil ime. Iz madžarsčine v slovenščino je prevajal veterinar in čebelar g. Kovač iz Lendave. Avtor tega panja meni, da bo panj povzročil pravo revolucijo v čebelarstvu. Sestavljajo ga plodišče z devetimi okroglimi satji, ki se vrtijo, dve mediščni nakladi (višine 18 cm), begalnica, pokrov in podnica z vložkom za varoo. Električni tok iz akumulatorja omogoča različne stopnje hitrosti vrtenja satov v plodišču. Po njihovih izkušnjah naj bi s tem panjem pridelali 30–40 % več medu. Tehnologija panja zagotavlja tudi čistost medu, saj se satje iz plo-

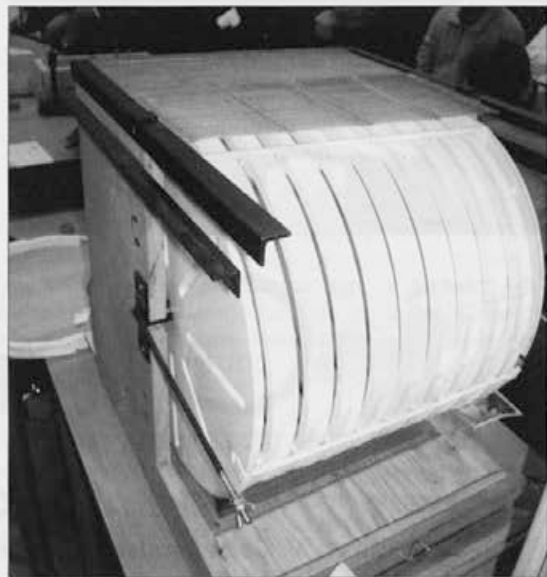

strošek pa naj bi se povrnil v dveh letih. G. Banfi, mizar iz Kapce, se je povezal s podjetjem AniVet in bo v prihodnje panj prilagodil tako, da bo združljiv s panji naših mer, mogoče pa bo kupiti tudi posamezne dele panja (npr. samo vrtljivo plodišče).

Direktor podjetja je zagotovil odkup medu, pridelanega v teh panjih, če bi se kdo odločil za nakup panjev. Ker je bilo zanimanje za panje precejšnje, smo se dogovorili, da bodo ob cvetenju oljne repice organizirali obisk slovenskih čebelarjev na Madžarskem, tako da si bodo zainteresirani lahko ogledali naseljene panje v zabojnikih na paši oljne repice in delo z njimi. O vsem tem bomo poročali tudi v Slovenskem čebelarju.

dišča in medišča ne meša, v medišču pa je samo deviško satje. Kroženje satja po njihovih ugotovitvah zavira razvoj varoe, ne ovira pa matice in čebel. Zato za zatiranje ni potrebna uporaba kemičnih pripravkov, to pa omogoča najboljšo kakovost medu. Za 30–40 % večji pridelek kot v drugih panjskih sistemih je posledica preprečenega rojenja, saj vrtenje čebelam preprečuje, da bi zgradile matičnike. To je že tretja prednost panja. Vrtljivo satje ima še eno prednost: celice v satju so po navadi zgrajene malce pod kotom, tako da so nekoliko nagnjene navzgor, v tem primeru pa so celice zaradi vrtenja vodoravne, to pa ne dopušča, da bi čebele svežo, redko in tekočo mediščino z veliko vode skladiščile v plodišču. Zato nosijo med v medišče, plodišče pa je do zadnje celice zaleženo. Na leto porabimo za urejanje gnezda v panju samo 1–2 uri, pri drugih panjih pa povprečno celo 8 ur. Panj stane 264 EUR,

ČZS vabi 19. in 20. marca 2005 na XXVII. državni čebelarski seminar in čebelarsko prodajno razstavo v Celje

Čebelarska zveza Slovenije bo v sodelovanju s Celjskim sejmom in hkrati s sejmom cvetja Flora v **SOBOTO, 19.**, in v **NEDELJO, 20. MARCA 2005**, organizirala dvodnevni **XXVIII. državni čebelarski seminar in MEDNARODNO čebelarsko prodajno razstavo**. Za goste sejma Flora bomo na ploščadi med dvoranama organizirali tudi medeno tržnico. Seminar bo potekal v dvorani **CELJSKEGA SEJMA v CELJU, Dečkova 1**.

V dvorani sejma bo postavljena mednarodna prodajna čebelarska razstava, na ploščadi pa medena tržnica. Prijave razstavljalcev sprejema **Celjski sejem (tel. 03 54 33 229)** do 15. februarja 2005. Z vstopnico boste prejeli tudi zbornik referatov. Cena vstopnice je 1.500 SIT, dvodnevna pa 2.500 SIT.

Vljudno vabljeni vsi slovenski čebelarji in ljubitelji čebell

Čebelarska zveza Slovenije in Celjski sejem

Obletnice

Anton Rozman – dobitnik posebnega priznanja Državnega sveta za leto 2004

Čebelarstva zveza Slovenije je letos Državnemu svetu Republike Slovenije predlagala, naj posebno priznanje, namenjeno najzaslužnejšim društvenim delavcem prostovoljcem, podeli g. Antonu Rozmanu za njegovo dolgoletno delo na področju vzgoje in izobraževanja v čebelarstvu.

Naš predlog je bil sprejet in tako je g. Anton Rozman na slovesnosti v okviru počastitve dneva prostovoljcev 8. decembra 2004 v Državnem svetu RS prejel posebno priznanje za svoje prostovoljno delo v naši organizaciji.

Dobitniku posebnega priznanja iskreno čestitamo.

Čebelarstva zveza Slovenije

Oblastila

ČEBELARSTVO IN KULTURA

Priveditve v Čebelarskem centru Slovenije na Brdu pri Lukovici

Vabimo Vas na razstavo **KIPOV V LESU**
akademika prof. dr. Igorja Grabca in

AKVARELOV
prof. dr. Vlada Ravnika.

Srečanje z avtorjema in njunim delom Vam bo omogočilo novo razumevanje človekovega dela in ustvarjanja, saj boste hkrati lahko občudovali proste izrazne oblike v lesu in realistične risbe cvetja. Gre za sobivanje, ki ga skrivnostno dopolnjujejo tudi čebele.

Razstavo bomo odprli v petek, 7. januarja 2005, ob 17. uri, odprta pa bo do vključno 25. januarja 2005. – Vabljeni!

Obvestilo društvom

Komisija za imenovanja in odlikovanja Čebelarstva zveze Slovenije prosi vsa društva, ki bodo v letu 2005 praznovala okrogle obletnice delovanja in organizirala jubilejne proslave, da do konca januarja 2005 o tem pisno obvestijo komisijo. Dopis pošljite na ČZS, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica s pripisom na kuverti »Za komisijo za odlikovanja«.

Komisija za imenovanja in odlikovanja pri ČZS

Računalnik tudi za čebelarje v zrelih letih

Brez računalnika ne gre več. To velja tudi za generacijo, ki zdaj žanje sadove svojega življenja in ugotavlja, da bo brez računalnika skoraj polovica sadov ostala neobranih. Torej ne gre več zgolj za hobi in preganjanje dolgočasnja, saj je uporaba računalnika postala v življenju skoraj tako pomembna kot pred stoletjem pismenost.

Gre namreč za pretok informacij, vendar je za razliko od prenosa informacij prek knjig ta pretok neprijetno hitrejši. Pri ljudeh, ki zaradi naravnega procesa razvoja človeka hitrim spremembam teže sledijo, hitrost in poplava informacij povzročata nelagodje in občutek nemoči. Posledica tega je odpor do računalnika, to pa vodi do odmika od vira informacij, zaradi česar se še poveča občutek odrinjenosti na rob družbe, ki je pri starejših osebah že tako pogost.

Kaj torej storiti?

Za generacije, ki prihajajo v zrela leta, bo teh težav manj, ker so se nekateri hočeš nočeš morali ukvarjati z računalnikom že na delovnem mestu. Za tiste tukaj in zdaj pa velja, da bodo morali sami spre-

jeti odločitev ZA polno življenje, ki vključuje stalno, vsakodnevno prizadevanje po preseganju težav. Namesto vas samih tega ne more narediti nihče, mi pa smo se odločili spodbuditi vaše razmišljanje in odločitev olajšati z vabilom na predstavitev, na kateri boste dobili prvi stik z računalnikom, pa tudi vpogled v druge možnosti, ki vam jih ponuja.

ZAKAJ TOREJ RAČUNALNIK?

Ker:

- olajša vsakdanje delo in skrajša opravke,
- prek računalnika lažje sledite hitrim spremembam,
- lažje izmenjujete informacije,
- povezuje ljudi,
- razvija umske sposobnosti,
- vas kratkočasi,
- širi obzorje in vedenje,
- vam pomaga ostati vitalen.

Za delo z računalnikom ne potrebujete nobenega posebnega predznanja.

Čebelarstva zveza Slovenije bo zato v sodelovanju s podjetjem Macro Peter Jerina, s.p., v **petek, 14. januarja 2005, od 17. do 18. ure**, v prostorih Čebelarstva zveze Slovenije na Brdu pri Lukovici pripravila **predstavitve programa usposabljanja za delo z računalnikom**. Predstavitve bo brezplačna, prosimo pa vas, da svojo udeležbo sporočite v tajništvo ČZS, tel.: 01 7296 100.

Prijave na tečaj bomo sprejemali na dan predstavitve.

Tečaj, ki bo obsegal 36 ur, bo (v skupinah po 14 udeležencev) potekal od 28. februarja do 17. marca 2005 v prostorih Čebelarstva zveze Slovenije, in sicer po programu, ki bo predstavljen ob predstavitvi.

Cena računalniškega izobraževanja (windows, word, internet, e-pošta) je skupaj z DDV 38.800 SIT. Polovico tega zneska plačate ob prijavi, drugo polovico pa pred koncem tečaja.

Čebelarstva zveza Slovenije

Komenda 2005

Čebelarstvo društvo Peter Pavel Glavar Komenda organizira sklop čebelarstvih predavanj, ki bodo potekala **januarja in februarja 2005 ob petkih**. Prvo predavanje bo v **petek, 14. januarja, od 17. do 20. ure**. Skupaj bodo predavanja obsegala 20 šolskih ur. Predavanja bodo v domu Antona Breznika na Križu pri Komendi.

Predavali bodo priznani čebelarstvi strokovnjaki, in sicer:

1. Franc Prezelj bo predstavil Nauk za vse čebelarje in praktično prikazal način čebelarjenja prvega čebelarstvskega učitelja Antona Janše.
2. Rade Pavlovič bo predstavil selekcijo in vzreje matic za domačo rabo in prodajo.
3. Pavle Zdešar bo predstavil čebelarjenje na Češkem ter selekcijo kranjske sivke na Čebelarstvem inštitutu v Dolu pri Pragi.
4. Milan Meglič bo predaval o pripravi čebel na prvo spomladansko pašo.
5. Franc Prezelj bo predaval o delu pri čebelah poleti.

Število udeležencev je omejeno. Prijavite se na telefonski številki 041 295 766 in 041 685 576.

ČD PPG Komenda

Iz društvenega življenja

Ali imamo v Sloveniji poklicne čebelarje?

SILVO POSL,

Čebelarški mojster in poklicni čebelar

V prejšnji številki revije Slovenski čebelar sem med drugim zasledil tudi kratke novice, ki jih je za bralce oz. čebelarje izbrskal urednik naše revije.

Pod naslovom **Čebelarški sejmi in druge čebelarke prireditve v Evropi v letu 2005** sem zasledil, da bo 8. in 9. januarja 2005 v Nemčiji Srečanje poklicnih evropskih čebelarjev, 26. in 27. februarja prihodnje leto pa bodo v Gradcu tudi Dnevi avstrijskih poklicnih čebelarjev! Kako ponosna je lahko država, ki premore čebelarje, ki se s to dejavnostjo ne ukvarjajo zgolj ljubiteljsko!

Nekako samo od sebe se mi poraja vprašanje: kje pa smo slovenski čebelarji, ki se s čebelarstvom ukvarjamo poklicno?! Ali nas je res strah pokazati se pred slovensko čebelarstvo javnostjo, pred državo, in ji povedati, da obstajamo tudi v Sloveniji in da tudi mi nekaj prispevamo v njeno blagajno? Ali se bojimo pokazati Evropi, da v Sloveniji ne pridelujemo samo dobrega medu, ampak imamo tudi poklicne čebelarje, vendar ti, žal, še niso organizirani v skupnost, ki bi jih povezovala, da bi tako lahko tudi soodločali na slovenskem in evropskem trgu pridelave in trženja medu! V Slove-

niji obstajamo čebelarji, ki vodimo lastno knjigovodstvo, kupujemo na račun in tudi prodajamo z računom, zato nas ob koncu leta ni strah položiti na mizo bilančno stanja in uspeha itd.

In kdo smo ti čebelarji?

Po grobih ocenah in podatkih ČZS ter NVI Slovenije nas je za zdaj 69. Lepa številka za majhno Slovenijo!

Prav gotovo pa ne drži, da je poklicni čebelar vsak, ki ima 150 ali več panjev! Kajti takoj, ko je registriral dopolnilno dejavnost ni več ljubiteljski čebelar, izpolnjevati mora pogoje, ki jih predpisuje Pravilnik o pogojih za proizvodnjo in predelavo živil živalskega izvora na kmetijah za neposredno prodajo na domu (Ur. l. RS, št. 323–416/04 z dne 28. 9. 2004).

Naj bo za začetek dovolj. Upam in verjamem, da se bo v letu novega svetovnega kongresa, ki tokrat sicer ne bo v Sloveniji, kaj spremenilo tudi na področju organiziranja poklicnih čebelarjev pri nas. Upam, da bo sklican ustanovni zbor vseh poklicnih čebelarjev pri nas, na katerem bomo določili bolj jasne cilje in zahteve poklicnih čebelarjev in pravila našega nadaljnega dela.

Priznanja Čebelarškega društva Naklo za kakovost slovenskega medu

ČD Naklo

Čebelarško društvo Naklo že več let odlično sodeluje z Osnovno šolo Naklo, saj vsakoletne prireditve ob koncu čebelarke sezone pripravljamo prav ob pomoči učiteljev in učencev ter učiteljskega pevskega zbora. Zaradi odličnega sodelovanja s šolo čebelarji za vse učence prvih razredov organiziramo obisk pri čebelarju in njegovem čebelnjaku, kjer se seznanijo z življenjem čebel, spoznajo matico, trote, čebele, spoznajo, kam in zakaj čebele skladiščijo cvetni prah ali med. Skratka, učenci se seznanijo s čebelarstvom. Na koncu pa poskusijo tudi med, ki je v prejšnjem letu prejel zlato ali srebrno priznanje.

Ob letošnji prireditvi smo čebelarji Osnovni šoli Na-

klo podarili prednji del čebelnjaka, in to takšnega, kakršnega so uporabljali čebelarji v 18. stoletju, torej za časa Antona Janše. Čebelnjak je izdelal g. Marko Legat. Ob odkritju makete čebelnjaka je g. Anton Tomec, tajnik Čebelarke zveze Slovenije, povedal nekaj besed o pomembnosti čebelarstva, ocenjevanju medu in nujnosti, da med postane sestavni del slehernega slovenskega gospodinjstva.

Po krajših uvodnih točkah so župan občine Naklo g. Ivan Štular, g. Pavle Zdešar iz ČZS in g. Franci Pavlin, predsednik komisije za kmetijstvo, čebelarjem podelili priznanja za najboljši slovenski med.

Zlato priznanje so prejeli:

JANEZ PIVK, Cegelnica, za smrekov med,
 ČEBELARSTVO KOKL, Potoče, za smrekov med,
 ALEŠ OKRŠLAR, Potoče, za gozdni med,
 LOVRO LEGAT, Bled, za gozdni med,
 CIRIL KEMPRLE, Podnart, za gozdni med,
 IGNAC KUCHAR, Zadruga, za gozdni med,
 RAFAEL KUŠAR, Šk. Loka, za kostanjev med,
 ZDRAVKO RIBNIKAR, Kranj, za gozdni med,
 ČEBELARSTVO KOKL, Potoče, za gozdni med,
 FRANC GRILC, Bl. Dobrava, za gozdni med in
 ČEBELARSTVO DRAGO KOTNIK, Boh. Češnjica,
 za gozdni med.

Srebrno priznanje so prejeli:

JANEZ ŠMELCER, Medvode, za gozdni med,
 ČEBELARSTVO BOŠTJAN in ANTON NOČ, Žirovnica,
 za smrekov med,
 TONE MLINAR, Žiri, za gozdni med,
 FRANC ČEBULJ, Cerklje, za gozdni med,
 ČEBELARSTVO KOKL, Potoče, za akacijev med,
 MIHA ROZMAN, Podnart, za smrekov med in
 ALOJZ RODERMAC, Dobrovo, za akacijev med.

Podelili smo še sedem bronastih priznanj in štiri priznanja za udeležbo. Na koncu se je predsednik Čebelarskega društva Naklo zahvalil vsem donatorjem, ki so prispevali sredstva za to prireditve, donatorju, ki je prispeval več kot 50.000 SIT, pa podelil posebno zahvalo ČD Naklo.

Čisto na koncu se je prvič predstavil harmonikarski ansambel »Naklanski godci« in nam zaigral nekaj domačih viž.

JOŽE ŠOLAR

Prav ob koncu prejšnjega čebelarskega leta nas je za vedno zapustil najstarejši član Čebelarskega društva Besnica Jože Šolar. Rodil se je leta 1920 v majhni vasi Nemilje pod pobočjem Jelovice kot najmlajši od devetih otrok v družini revnega čevljarja in kajzarja. Že kot otrok je moral služiti kot pastir pri bogatih kmetih. Ko mu je leta 1959 umrl oče, mu je poleg doma zapustil tudi par panjev čebel. Takoj se je včlanil v čebelarsko društvo ter si postavil lep, nov čebelnjak s poslikanimi panjskimi končnicami. Čebelaril je z največ 20 družinami. Več let je bil blagajnik društva. Pri vsakem delu, ki ga je opravljal, je bil zelo vesten. Za čebele bo poslej skrbel njegov sin France. Pokojnega Jožeta bomo čebelarji ohranili v lepem spominu.

ČD Besnica

FRANC GORŠEK (1933–2004)

Čebelarji ČD Ravne pri Šoštanju smo bili zelo neprijetno presenečeni in žalostni, ko smo izvedeli, da nas je za vedno zapustil Franc Goršek. Rodil se je v kmečki družini, v rani mladosti je spoznaval naravo, posebej pa se je navdušil za čebelarjenje. Franca smo poznali kot vestnega in delovnega strokovnjaka čebelarja, ki je o čebelah veliko vedel, svoje znanje pa je z veseljem prenašal na mlajše rodove čebelarjev. Pa tudi starejši so mu prisluhli, saj je v društvu deloval kot mentor vsem članom. Posebno skrb je namenjal zdravljenju čebel. Za delovanje v društvu je prejel več zahval in odličje Antona Janše. Franc je pripomogel k temu, da društvo vzorno deluje. Za vse, kar je storil za čebelarje in društvo, se mu najlepše zahvalujemo. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

ČD Ravne pri Šoštanju

IVAN RADOSLAV

Rodil se je leta 1956 v majhni istrski vasi Radoslavi, le streljaj od Matavuna. Bil je predzadnji otrok v številni družini, kot komaj šestletni deček pa je ostal brez očeta. Izučil se je za ladijskega monterja in se leta 1978 zaposlil v ladjedelnici v Izoli. Nekaj let je živel pri svojem bratu čebelarju v Sečovljah, nato pa sta si z življenjsko soprotnico Tatjano ustvarila svoj dom v Portorožu, kjer se jima je rodil sin Boris.

Prosti čas je najraje preživel z družino, z veseljem pa je pomagal tudi svojemu bratu pri čebelarjenju in drugih opravilih. Čebele so kmalu postale rdeča nit njegovega življenja. Kupil je nekaj panjev in začel ob bratovi pomoči čebelariti, potem pa je uspešno samostojno čebelaril domala dvajset let s petnajstimi panji. Včlanil se je v Obalno čebelarsko društvo Koper. Tam je spoznal veliko prijateljev, s katerimi je rad poklepetal o čebelah in jih navdušeno pripovedoval o svojih izkušnjah. Postal je tudi član upravnega odbora društva.

Pa kaj pomeni vsa ljubezen do narave, do priljubljene »čele«, kot je v svojem narečju imenoval našo sivko, kaj pomeni druženje s športnimi kolegi na balinarskih stezah, ko pa so mu lani poleti v izolski ladjedelnici izročili njegovo delovno knjižico. Kot bi se mu porušil ves svet. Ni bil samo žalosten in osramočen, bil je do dna duše ponižan. Ko je v naši novi državi marsikomu padla žlica ob vseh obljubah številnih govornikov, je on sam nenadoma postal tehnološki presežek in je s teža-vo izrekel besede, da je na čakanju.

Kruta usoda je hotela, da je po dveh mesecih hudo zbolel. »Ne bom več čebelaril,« je odkrito rekel. Le kako potolažiti prijatelja, ki ti zaupa, da je bolan in ne more več delati, mar se ne bomo več videvali na naših srečanjih, smo se spraševali. »Ostal bom član društva in se še naprej družim s čebelarji, čebele pa bom dal svojemu bratu in jih pri njem opazoval,« je pojasnjeval.

»Saj ni tako hudo, saj bo še vse v redu,« smo ga iskreno tolažili. Tolažili tudi, ko je prav njegove in bratove čebele letos poleti zdesetkala ena največjih zastrupitev. Žal je bila tudi njegova bolezen huda in neozdravljiva.

Njegova smrt nas je presenetila. Imeli smo ga radi. Čebelaril je z dušo in srcem, rad je imel naravo. Bil je dober prijatelj in ohranili ga bomo v spoštljivem spominu.

Obalno čebelarsko društvo Koper

FRANC KORITNIK

Septembra lani smo se poslovili od dolgoletnega člana našega društva Franca Koritnika. Rodil se je leta 1915 v Orlovniku-Loki pri Zidanem Mostu. Izučil se je za mesarja. Leta 1941 se je preselil v Maribor in si na Studencih ustvaril dom in družino. Zaposlen

je bil v Pomurki kot poslovodja. Leta 1957 je postal član Čebelarskega društva Peter Močnik Studenci Pekre in v društvu opravljal različne naloge, med drugim je bil tudi član upravnega in nadzornega odbora, opravil pa je tudi izpit za čebelarskega preglednika.

Za dolgoletno vestno in marljivo delo v našem društvu je prejel številna priznanja ter odličja Antona Janše III., II. in I. stopnje. Prejel je tudi zlato plaketo Petra Močnika.

Ker je čebelaril z 90 panji, si je v čebelarstvu pridobil bogate izkušnje, sledil pa je tudi vsem tehnološkim novostim. Vedno je našel čas za delo v čebelarskem društvu in tudi za nas, mlajše čebelarje, ki smo vedno z velikim zanimanjem prisluhnili njegovim predavanjem in praktičnim nasvetom. Njegovo čebelarstvo je bilo znano že v prejšnji skupni državi, saj je Televizija Sarajevo v okviru svojih izobraževalnih oddaj pri njem posnela film o delu in življenju čebel. Leta 1988 je postal tudi častni član našega društva. Ponosni smo na njegove pridne roke ter na njegovo pošteno in dobro srce, zato se ga bomo vedno s spoštovanjem spominjali. Hvalježni smo mu za vse, kar je storil za nas čebelarje, hkrati pa nas veseli, da bo njegovo delo s čebelami nadaljeval njegov sin Jože.

ČD Peter Močnik Studenci Pekre

MINKA ZUPANČIČ V SPOMIN

*Niti zbogom nisi rekel
niti roke nam podal,
le tiho, mirno si zaspal.*

Neizprosna smrt je znova posegla med člane našega čebelarskega društva, saj je prenehalo biti plemenito srce 82-letne Minke Zupančič.

Rodila se je v zavedni kmečki družini v vasi Anovec v osrčju kozjanskih gričev. Trdo kmečko delo v zavedni družini je izoblikovalo Minkin življenjski značaj, njen čut za odgovornost in željo čim bolj spoznati svet okoli sebe, da bi tako učinkoviteje pomagala ljudem v svojem okolju. Po osnovni šoli na Zdolah se je izučila za trgovko. Med drugo svetovno vojno se je zaposlila pri kočevskem trgovcu v Krškem in že spomladi 1942 začela delovati kot obveščevalka v odboru OF. V teh nevarnih časih je zbirala hrano in sanitetni material, hkrati pa je partizane obveščala o nevarnostih.

Po končani vojni je Minka končala še gimnazijo in knjigovodski tečaj. Delala je v trgovini Kmetijske zadruge Videm, pri Zadružni zvezi Krško in v Agrokombinatu. Ves čas je delovala v različnih družbenopolitičnih organizacijah, zlasti v mladinski, sindikalni, borčevski, v družini prijateljev mladine, upokojevcev, slušno prizadetih in seveda čebelarjev. V vseh teh društvih je delovala kot predsednica ali tajnica, zlasti dejavno pa po upokojitvi.

Vrsto let se je razdajala pri vzgoji čebelarskega naraščaja na osnovni šoli Jurija Dalmatina v Krškem. Bila je predsednica Sveta posavskih čebelarjev in komisije

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

Vesele božične praznike,
v letu ki prihaja, pa
vam želimo veliko zdravja
in osebne sreče.
Naj med!

Logar

ČEBELARSKA OPREMA

LOGAR TRADE, d.o.o.

Zupanova 1, 4208 Šenčur

tel.: 04 25 19 410, faks: 04 25 19 415,

e-pošta: info@logar-trade.si, internet: www.logar-trade.si

NOVI DELOVNI ČAS TRGOVINE:

od ponedeljka do petka od 9.00 do 17.00, ob sobotah od 9.00 do 12.00

za čebelarski naraščaj v Posavju in Sloveniji, pa tudi podpredsednica Čebelarke zveze Slovenije. Spodbujala je postavitve čebelnjakov pri osnovnih šolah, pripravljala tekmovanja mladih čebelarjev in skrbela za izobraževanje mentorjev.

Minko so njeni krožkarji klicali mama ali pa so ji rekli naša gospa čebelarka. Predvsem ji nikoli niso bili odveč, ampak v veselje. Še več, ob Minki so se otroci počutili varne, sprejete in zato so bili zelo uspešni na različnih tekmovanjih in tudi pozneje v življenju. Minka je bila ljubiteljica narave in je tudi sama čebelarila. Na svojem domu v Artičah zdaj čebelarjenje nadaljuje njen nečak. Za Minko so bili uspehi krožkarjev več kot številna odlikovanja in priznanja, ki jih je prejela za svoje dolgoletno neutrudno delo, ki ji je pomenilo veliko več kot služba.

Za ČZ Krško Viktor Kladnik in Roman Kos

KATARINA LAŠČAK BERLOT

Julija lani smo se na pokopališču v Kanalu ob Soči, poslovili od najstarejše čebelarke našega društva, 90-letne Katarine Laščak Berlot. Rodila se je leta 1914. Samostojno je začela čebelariti božično, po bratovi smrti je prevzela čebele in z njimi živela do

zadnjega trenutka svojega življenja. Kot dobro in pošteno čebelarko in vaščanko jo bomo ohranili v lepem spominu!

ČD Kanal-Brda

STANISLAV RAKOVIČ (1941–2004)

Septembra 2004 smo se na pokopališču Sv. Križa v Gaju nad Mariborom poslovili od skrbnega čebelarja Rakovič Stanislava. Rodil se je leta 1941. Še kot mlad fant, star komaj 22 let, je začel čebelariti. Bil je posestnik, ki se je zavedal kako koristno je delo čebele, predvsem za kmetovalce. Poleg dela na svoji hribovski kmetiji si je vzel čas tudi za opravilo pri svojih varovankah.

Vse panje za svoje čebelice in drugo čebelarsko opremo iz lesa si je izdeloval sam. Ko je svojo čebelarstvo posodobil s 12-satnimi AŽ-panji, da bi lažje preprečeval rojenje, ga je kruta bolezen pred dvema letoma, priklenila na posteljo in ga letos iztrgala iz vrst njegovih najožjih prijateljev iz čebelarskega društva. Tih in mirno, kot je živel, se je tudi poslovil. Poskrbel je za obstoj svojega čebelarstva, saj mu je pri čebelarskih opravilih pridno pomagal sin, ki bo prevzel poslanstvo

svojega očeta. Pokojni Stanko ni bil samo čebelar, temveč tudi skrben in dober prijatelj. Od njega smo se poslovali z besedami slovesa in mu zaželeli miren počitek v domači zemlji, njegovim bližnjim pa izrekli naše sožalje.

ČD Kamnica - Brestnica, Alojz Cehner

ŠTEFAN VREŠAK

V začetku lanske jeseni, ko čebelarji končujemo svoja dela pri čebelah, nas je presenetila novica, da smo izgubili prijatelja in dolgoletnega člana Čebelarke družine Podčetrtak Štefana Vrešaka.

Rodil se je leta 1933 v Rogatcu. Odraščal je ob starših, ki so svoje otroke znali voditi skozi mladostno odraščanje v svet odraslih, jih naučili spoštovati korenine slovenstva in ceniti pripadnost svojemu narodu.

Član Čebelarke družine Podčetrtak je postal leta 1960. Bil je prizadeven, čebelarji smo mu zaupali in ga imeli radi, zato smo ga tudi izvolili za predsednika. Rad je pomagal ljudem in tudi čebelarjem, še zlasti mladim in začetnikom. Za svoje delo na področju čebelarstva je prejel odličji Antona Janše III. in II. stopnje.

Njegov največji življenjski uspeh pa je bil, da je znal vzgojiti dobre čebelarke naslednike. Sinova Vojko in Roman ter vnuk Matjaž bodo njegovo delo gotovo dobro nadaljevali. Tako bodo ohranili tradicijo Vrešakove družine, saj je pokojni Štefan čebelaril že pri štiriinajstih letih in je imel tudi do sto čebeljih družin.

Njegova smrt je zelo prizadela vse člane našega čebelarskega društva. Izgubili smo vzornega čebelarja in dobrega prijatelja. V spominu ga bomo ohranili kot izvrstnega čebelarja, dobrega soseda in iskrenega prijatelja.

ČD Podčetrtak

KARL NOVAK

Lani sredi toplega poletja smo se borovniški čebelarji poslovili od 84-letnega Karla Novaka, dolgoletnega člana ČD Borovnica. Karl Novak se je rodil v Celju, v železničarski družini z devetimi brati in sestrami, in tam preživel svoja otroška leta. Izšolal se je za elektromehanika - telefonista. 42 let je bil zaposlen pri železnici, ter nadzoroval in servisiral telefonijo železniških naprav. V svoji mladosti je rad posegel po glasbenih inštrumentih: harmoniki, saksafonu, kitari, violini in tako razveseljeval različne družbe in poroke. V Borovnico se je z družino preselil leta 1951. Dva otroka, Irena in Korl, ter pet vnukov in dva pravnuka so mu obogatili življenjsko pot.

Član ČD Borovnica je postal leta 1978 in je bil dolgo let društveni blagajnik. Vedno je bil pripravljen svetovati in pomagati. Njegov veseli temperament je bil

med ljudmi vedno dobrodošel. V zahvalo so mu ob slovesu zapeli tudi pevci borovniškega zbora. Osebnost sem ga spoznal v Železniškem tehniškem muzeju v Ljubljani, kjer je delal po upokojitvi in z svojo vztrajnostjo in matančnejšo oživiljal stare muzejske eksponate, tako da so vsi brezhibno delovali.

Tudi moja zelo stara ura, ki mi jo je popravil in oživel, tiktaka še zdaj. Žal pa se je ustavila njegova življenjska ura.

Borovniški čebelarji se Karlu Novaku zahvalujemo za prizadevno čebelarjenje in vestno delo v našem društvu. Želimo mu miren počitek!

ČD Borovnica - Ljubo Struna

JOŽEF CIGAN (1943-2004)

S tesnobo v srcu smo sprejeli žalostno novico, da nas je lani sredi poletja za vedno zapustil ustanovni član našega čebelarskega društva Jožef Cigan. Rojen je bil leta 1943 v idilični prekmurski vasi Gomilica. Že kot otrok je obiskoval okoliške čebelarje in

si pri njih izoblikoval svojo nadaljnjo pot. Po prihodu iz tujine je začel čebelariti tudi sam. Z bratom Alojzem sta razvila prevozno čebelarstvo in čebele prevažala po bogatih hrvaških pasiščih.

Jože ni bil samo zelo dober čebelar, ampak tudi izvrsten pevec, tako da ga zdaj še posebej pogrešajo Odranski pevci, s katerimi je preživel precej prijetnih trenutkov. Ker mu je zahrbtna bolezen onemogočila nadaljnje delo s čebelami, je svoje ljubljenske prepustil sinu Zdravku, ki pridno nadaljuje njegovo delo.

Ob tej priložnosti Čebelarsko društvo Črenšovci izreka iskreno sožalje njegovi družini, ki je ostala brez pridnega in skrbnega moža, očeta in dedka Jožeta. Naj mu bo lahka prekmurska zemlja.

Čebelarji čebelarskega društva Črenšovci

JOŽE JERAJ

Ko so se čebele so lani prebujale iz zimskega počitka, smo se vrhniški čebelarji na pokopališču v Bevkah poslovili od našega dolgoletnega člana Jožeta Jeraja.

Član našega društva je bil več kot 70 let, saj je začel čebelariti že v rani

mladosti.

Vsa leta je vzorno skrbel za večje število panjev in s čebelami je imel veliko veselje. Ves prosti čas, kolikor mu ga je ob skrbi za dom in družino ter ob odgovorni službi še ostalo, je posvetil čebelarjenju. Bil je član društvenega upravnega odbora, svoje dolgoletne izkušnje pa je rad posredoval mlajšim članom. Za svoje delo je prejel odličji Antona Janše III. in II. stopnje.

Bil je tudi član več drugih društev in organizacij v svojem kraju, znan pa je bil zlasti po tem, da nikoli nikomur ni odrekal pomoči.

Spominjali se ga bomo kot pokončnega moža ter prijatelja, ki je bil vedno pripravljen na prijazen pogovor in preudaren nasvet.

ČD Vrhnika

IVAN SMOLAK

Avgusta lani, ko so čebele še prinašale svoje dobrate in se že pripravljale na zimo, je veliko prezgodaj ugasnilo življenje našega čebelarja, prijatelja Ivana Smolaka. Sredi svoje čebelarske kariere je moral za vedno zapustiti te plemenite žuželke. Čebelarji se ga bomo spominjali kot čebelarja, ki ni znal odrediti nobene stvari in ki mu nobena naloga ni bila pretežka.

Rodil se je leta 1938 v prelepi vasi Šentanel.

Od tam ga je pot vodila v širni svet, vendar domače grude ni pozabil nikoli.

Leta 1969 si je z ženo Kristino postavil topel dom na Prevaljah. Poleg nove hiše si je postavil lep čebelnjak. Ivan je bil prvi v našem ČD, ki si je kupil tovornjak in z njim prevažal čebele na pašo. Vedno je imel vrsto dobrih idej, ki so zaživele tudi v praksi.

Dolga leta je bil član upravnega odbora društva. Prijel je tudi odličji Antona Janše III. in II. stopnje. Člani CD Prevalje bomo Ivana zelo pogrešali.

Na njegovi zadnji poti smo ga pospremili čebelarji iz celptne Mežiške doline s čebelarskimi prapori.

Ivana bomo ohranili v lepem spominu kot človeka, ki je bil čebelar z dušo in telesom.

ČD Prevalje - Rudi Vogel

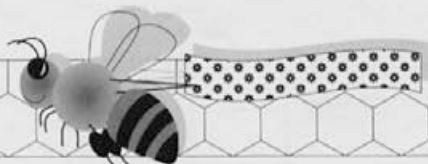
Čebelarska radijska predavanja v januarju 2005

Januarja 2005 boste v oddaji Kmetijski nasveti na prvem programu Radia Slovenija lahko poslušali:

- v torek, 4. januarja, ob 12.30, bo Jože Veselič govoril o svoji viziji čebelarjenja v letu 2005.

Urednica Ivanka Polanec

Mali oglasi

PRODAM suhe lipove deske, inf. ☎ 041 671 473.

KUPIM predelan zabojnik za prevoz 48 do 60 AŽ 10S in dvajset praznih AŽ 11S ali 12S dobro ohranjenih panjev, inf. ☎ 031 440 168.

PRODAM petnajst naseljenih AŽ-panjev 10S, inf. ☎ 07 30 89 747.

PRODAM med – kostanjev, akacijev, cvetlični, gozdni in hojev, inf. ☎ 031 882 295.

PRODAM akacijev in cvetlični med ter cvetni prah, inf. ☎ 040 249 323.

PRODAM lesen čebelnjak za 42 AŽ-panjev, štirinajst naseljenih družin v trietažnih AŽ-panjih in 30 smukalcev za cvetni prah, tel. ☎ 01 361 37 35.

PRODAM hojev med, inf. ☎ 040 397 314.

PRODAM sedem naseljenih LR-nakladnih panjev s standardno višino naklade, tel. 051 351 845.

PRODAM ali zamenjam veliko enoosno prikolico za prevoz čebel za malo prikolico. Zvonko Jerale, Bohorska 1, inf. ☎ 07 497 03 87.

PRODAM med smrekov, kostanjev, cvetlični in hojev med, inf. ☎ 01 723 299, GSM 031 50 36 35.

PRODAM gozdni med, inf. ☎ 041 883 744.

PRODAM med gozdni in mešani med, inf. ☎ 041 727 456.

PRODAM nove zbite in zažičene AŽ-satnike iz lipe in smreke, nekaj tudi z vrtimi satnicami. Satniki so zlepljeni in zbiti z staranimi žebli, inf. ☎ 031 533 939.

PRODAM mlin za sladkor zmogljivosti 100 kg sladkorja na uro, tel. ☎ 05 300 55 81.

SPLETNA STRAN ČZS:

www.cebelarska-zveza-slov.si

APIS M & D, d.o.o.
MARKO DEBEVEC

ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA

tel.: (01) 755 12 82

faks: (01) 755 73 52

Odprto: ob delavnikih od 9.–12. in od 16.–18. ure, ob sobotah od 9.–12. ure

**KUHA VOŠČIN IN TAKOJŠNJA MENJAVA VOŠČIN ZA SATNICE
PREVZEM VOŠČIN SAMO V PROZORNH PLASTIČNIH VREČAH DO 10. APRILA 2005**

- POLNOVREDNE BELJAKOVINSKE POGAČE ZA KRMLJENJE ČEBEL •
- APNENOGEL – NOSEMAGEL – STIMULANS – VAROGEL

NAROČENO BLAGO POŠIJEMO TUDI PO HITRI PAKETNI POŠTI.

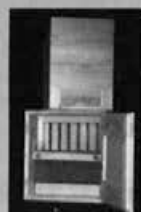
- PO IZJEMNO NIZKI CENI VAM IZ VAŠEGA VOSKA IZDELAMO SATNICE – 180 SIT/KG •
- VOSEK STERILIZIRAMO PRI 125° C • VOSEK ODKUPUJEMO PO 800–900 SIT ZA KILOGRAM •

PRIZNANO VZREJEVALIŠČE MATIC

Sprejemamo prednaročila za kakovostne, izbrane in označene matice kranjske pasme. Po ugodni ceni prodamo večje število čebeljih družin na 5- in 7-AŽ-satih (april, maj, junij).

AŽ-panji 10-satni

PRAŠILČEK AŽ 5- in 7-satni

SATNIKI (satni okvirji)
AŽ – vrtan, lepljen, zbit
LR – standard LR 2/3

PREDELAVA VOSKA
V SATNICE samo 180 SIT/kg

AŽ trietažni panj

LR-standard
in 2/3 LR-panji

**Panji so izdelani natančno in kakovostno.
Uporabljamo vodoodporne materiale in lepila.**

Kakovostna izdelava po ugodni ceni.

*Vsem čebelarjem želimo srečno,
uspešno in medeno leto 2005!*

PRVA POTUJOČA
ČEBELARSKA TRGOVINA
V SLOVENIJI

Pozimi in spomladi, ko čebelarstva društva sklicujejo občne zборе, organiziramo strokovna predavanja in nakup čebelarstva opreme v potujoči čebelarški trgovini.

IZDELOVANJE ČEBELJIH PANJEV

IDRIJSKA 10, 1360 VRHNIKA
TEL.: 01 755 13 17 – GSM: 041 420 200

- **AŽ-panji** (9s, 10s, 12s)
- **prašilčki** (5s, 7s)
- **lipovi satniki**
- **zaklade Debelak** (9s, 10s)
- **pitalniki Frančič**
- **distančni vložki**
- **vehe** za povezavo AŽ-panjev
- **trietražni AŽ** (10 s)
- **AŽ-Kozinc 11 + 3**

Po želji izdelamo tudi druge vrste panjev. – Panji so iz masivnega smrekovega lesa, rogljičeni (cinkani). – Blago vam lahko pošljemo po bitri pošti.

Povpraševanje po satnicah iz lastnega čebeljega voska je veliko!

HÖDL

Predelava voska

- Ponujamo Vam možnost, da opazujete kuhanje Vaših starih satov in surovega voska. Ker je treba priti samo enkrat, prihranite čas in denar.
- Pričakujemo vašo predhodno najavo po telefonu +43(0)3475/2270.
- Vosek predelujemo s tehnološko najmodernejšo opremo.
- Segrevanje s paro in obsevanje z ultravijoličnimi žarki izključujeta možnost kakršne koli okužbe.
- Uporaba originalne tehnologije Grander omogoča, da Vaš vosek ostane popolnoma naraven.
- Najmanjša možna količina lastnega voska za predelavo v satnice je 20 kg surovega voska ali 50 kg starih satov.
- Čas kuhanja je približno 3 ure pri 20 kg surovega voska in 4 ure pri 50 kg starih satov.
- Po naročilu izdelamo satnice kakršne koli debeline in velikosti.
- Predelava voska poteka vse leto.
- Storitve ponujamo po izjemno ugodni ceni.
- **Stare sate in surov vosek je mogoče kadar koli zamenjati za satnice.**
- Ponujamo Vam tudi možnost, da plačate samo predelavo.

HÖDL

Informacije

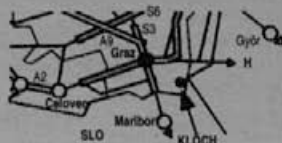
Wachsverarbeitung Imkereartikel
Deutsch Haseldorf 75
A-8493 Klösch – Steiermark Austria

Tel./faks: +43(0)3475/2270
E-pošta: info@wachs-hoedl.at
Spletna stran: www.wachs-hoedl.at

Delovni čas: **ponedeljek-petek** 8.00–12.00, 13.00–18.00
sobota 8.00–12.00

Sporazumevamo se v nemškem jeziku.

Kako nas najdete:

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarstvo društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Čebelarstva zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Tel.: tajništvo (01) 729 61 00, uredništvo (01) 729 61 14 (Janez Mihelič, GSM: 040/209 004), faks (01) 729 61 32, Barbara Zajc 041/370 409, A. Tomec (01) 729 61 02

Elektronska pošta: tajnik Anton Tomec: anton.tomec@cebelarska-zveza-slo.si – pisarna Barbara Zajc: barbara.zajc@cebelarska-zveza-slo.si – urednik Janez Mihelič: cebelarska.zveza.slo@siol.net

Izdajateljski svet: predsednik Franc Šivic, podpredsednik ČZS – člani: Miro Cetina, Vlado Auguštin, Stanko Kapun, Vlado Pušnik, Janko Prebil.

Uredniški odbor: Janez Mihelič, univ. dipl. biol., Vlado Auguštin, Franc Grajzar, dr. Aleš Gregorc, Janez Gregori, dr. Janez Grad.

Glavni in odgovorni urednik: Janez Mihelič, univ. dipl. biol., lektorica: Nuša Radinja, prof.

Letna naročnina za leto 2005 za nečlane je 10.000 SIT. Posamezna številka stane 900 SIT za člane oz. 950 SIT za nečlane skupaj z 8 % DDV.

Članarina skupaj z naročnino za Slovenski čebelar je 8.500 SIT. Člani lahko objavijo en brezplačen oglas (20 besed) na leto, nadaljnja beseda je 60 SIT.

Reklamni oglasi: cela barvna stran na ovitku 120.000 SIT, v sredini 72.000 SIT, pol strani 36.000 SIT, tretjina strani 24.000 SIT, četrta strani 16.800 SIT, pasica 4.000 SIT.

Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 %, za 6- do 10-kratno objavo 20 %, za celoletno objavo 30 %.

Splošni oglasi po 50 SIT za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed. Cene so brez DDV.

Transakcijski račun ČZS: 18300-0013332037, matična številka ČZS: 5141729, davčna številka ČZS: 81079435, šifra dejavnosti: 91.120.

Za naročnike iz tujine – devizni račun: IJ BA SI 2X-900-27260-6274/0 – je letna naročnina 50 USD.

Priprava za tisk: Prepress, d.o.o., Ljubljana, tisk: Tiskarna Ljubljana, d.d., 1295 Ivančna Gorica.

Oblikovanje naslovnice: Boštjan Debelak, dipl. inž. arh.

Glasilo **Slovenski čebelar**, ki ga izdaja Čebelarstva zveza Slovenije s sedežem na Brdu pri Lukovici 8, je vpisano v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS, pod zaporedno številko 585.

Pri financiranju revije Slovenski čebelar sodeluje Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport RS.

Tel: 02/320 64 52; 02/320 64 26; Fax: 02/320 64 38
 naročila po e-pošti: embalaza@vema.si

Steklena, plastična, lesena in kartonska embalaža. Velika izbira embalaže za med in čebelarje pridelke. Možnost naročanja prodajnih artiklov (po telefonu, faksu, e-pošti), po povzetju, na vaše stroške.

Delovni čas:

Vsak dan od 9. do 19. ure / sobota od 8. do 13. ure - v nedeljo zaprto.

ČEBELARSKI CENTER MARIBOR
 Streliška 150, Tel: 02 / 320 53 46; Fax: 02 / 331 80 10
 e-mail: ccmb@siol.net

Razstavno prodajni salon ČEBELARNA
 v čebelarstvu Slovenije
 Brdo pri Lukovici 8
 Tel: 01 / 729 61 18; Fax: 01 / 729 61 31
 e-mail: cebelarna@siol.net

Delovni čas:

Vsak dan od 9. do 17. ure / sobota od 8. do 13. ure.
 V nedeljo zaprto.

Pri plačilu nad 10.000 SIT veča 5% popust (3% pri plačilu s kartico).
 Pri plačilu nad 50.000 SIT veča 10% popust (8% pri plačilu s kartico).

NOVO !!!

OPAZOVALNI PANK
 NA TEHTNICI

**ČEBELARSKI
 PRIROČNIK**

ZA STOJIŠČE

Novi priročniki za čebelarje !

Čebelarški priročnik za stojišče

in

Opazovalni pank na tehtnici

Cena vsakega priročnika
 samo 500 SIT z DDV / kos.

ČEBELARSKA DRUŠTVA:
 ob nakupu 20 ali več knjižic
 vam priznamo 25% popust.

www.vema.si

ČEBELARSTVO RIHAR - KOCJAN

Robert Kocjan s. p.

Gabrje 42, 1356 Dobrova

tel.: 01/ 364 11 06 – faks: 01/ 364 13 07
 GSM: 031/351 964 – e-pošta: robineli@s5.net

ČEBELARSTVO – IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME – TRGOVINA

Delovni čas: pon.–petek od 8.–12. ure in od 15.–18. ure, sobota od 8.–12. ure.

IZDELUJEMO:

- žične matične rešetke
- rogljičene satnike – lipove
- testne mreže
- plastična obešala
- plastične odtočne pipe
- čebelarške lopatice
- lovilce rojev – lesice
- kuhamo voščine do 30. 3.
 (sprejem voščin samo v PVC vrečah)

Izdelujemo kakovostne
 hladno valjane SATNICE
 vseh velikosti.

Odkupujemo čebelji vosek
 1.000 SIT/kg

**V naši trgovini vam
 ponujamo tudi vsa
 preostala čebelarstvo
 opremo.**

ZMERNE CENE – TRADICIJA – KVALITETA – IZKUŠNJE, PRIDOBLENE V LASTNEM ČEBELARSTVU